

Trets morfosintàctics en la llengua de la *Φοινικιή ιστορία* de Filó de Biblos (i III)*

Jordi Cors i Meya

Universitat Autònoma de Barcelona
 Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana
 08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

Data de recepció: 10/6/2003

Resum

Introducció: distinció o sinonímia entre clàusula i oració; l'oració simple, complexa i composta. Quadre general de les oracions. Llistes comentades de cadascun dels grups d'oracions dependents.

Paraules clau: Filó de Biblos, oracions subordinades o dependents, or. adjectiva, or. consecutiva, or. temporal, or. causal, or. final, or. comparativa, or. modal.

Abstract

Introduction: distinction or synonymy between clause and sentence; the simple, complex and compound sentence. General table of the sentences. Commented catalogues of all the groups of dependent sentences.

Key words: Philo of Byblos, dependent or subordinate sentences, adjective sent., consecutive sent., temporal sent., causal sent., final sent., comparative sent., modal sent.

* Sumari del conjunt dels articles apareguts a *Faventia* sobre la llengua de la *Φοινικιή ιστορία* de Filó de Biblos:

«Trets morfosintàctics en la llengua de la *Φοινικιή ιστορία* de Filó de Biblos (I)», *Faventia* 19/2, 1997:

Primera part: general

I. Distribució de les paraules per categories

II. Distribució de les paraules segons el cas

III. Distribució dels mots per sintagmes segons la funció

1. Noms propis, de personatges i de llocs geogràfics; 2. Noms propis, adjunts o substituïts de nom propi; 3. Noms propis, de títols d'obres literàries; 4. Noms comuns o adjectius substantivats; 5. Gentilicis, substantivats com a noms comuns; 6. Adjectius (qualificatius, gentilicis, ...); 7. Adjectius, adjunts de noms propis (epítets, ...)

«Trets morfosintàctics en la llengua de la *Φοινικιή ιστορία* de Filó de Biblos (II)», *Faventia* 21/2, 1999:

IV. Distribució d'alguns mots per funció dins el sintagma nominal

8. Aposicions

Segona part: sintaxi oracional

V. Distribució dels predicats segons l'oració que configuren

9. Totes les formes verbals, soles

10. Oracions amb predicat nominal

11. Oracions no dependents i interdependents

En aquesta tercera secció que ara presentem de l'estudi morfosintàctic de la llengua de la *Història fenícia* de Filó de Biblos iniciat fa uns anys¹ volem oferir la continuació i conclusió de l'anàlisi realitzada, amb els resultats corresponents, i una valoració final conjunta sobre les característiques més destacades que hem observat en la llengua d'aquesta obra de Filó. Pel que fa a l'anàlisi i resultats que encara manquen per exposar, es tracta dels diversos tipus d'oracions o clàusules dependents, després d'haver abordat en la secció anterior, des de l'inici de la segona part d'aquest treball —part dedicada a la *sintaxi oracional*²—, l'anàlisi i presentació de la tipologia de les oracions o clàusules no dependents i interdependents³.

Un primer tipus d'oracions o clàusules són les substantives o completives, entre les quals n'hi ha d'interdependents (**integrants** d'oració complexa) i de dependents (**integrades** en l'oració complexa o *subordinades plenes*). Hem tractat monogràficament d'aquestes oracions en un altre lloc, ja citat, al qual remetem⁴. Ara, abans de continuar amb altres tipus d'oracions o clàusules, i per tal de clarificar l'exposició de cadascun dels elements, plantejarem l'estructura sintàctica general de les oracions, a través d'una sinopsi de com es relacionen entre si els diversos tipus d'oracions, amb la distinció prèvia d'oració simple, composta i complexa, i comentarem també, d'entrada, si cal distingir entre clàusula i oració, tal

---

«Tipologia de les oracions anomenades completives en l'obra atribuïda a Sancuniató. Distribució selectiva», *Faventia* 23/2, 2001:

- (12) 1. Substantives subjecte
- (12) 2. Substantives objecte directe
- (12) 3. Infinitius finals en construcció personal
- (12) 4. Infinitius “quasi no dependents”
- (12) 5. Indicatius d'estil directe

«Trets morfosintàctics en la llengua de la *Φοινικιστὴ ἱστορία* de Filó de Biblos (i III)», *Faventia* 25/2, 2003:

- (12↑). Oracions substantives o completives
- 13. Oracions dependents adjectives
- 14. Oracions dependents adverbials consecutives
- 15. Oracions dependents adverbials temporals
- 16. Oracions dependents adverbials causals
- 17. Oracions dependents adverbials finals
- 18. Oracions dependents adverbials comparatives
- 19. Oracions dependents adverbials modals
- Valoració final

1. Vegeu CORS I MEYA, J., «Trets morfosintàctics en la llengua de la *Φοινικιστὴ ἱστορία* de Filó de Biblos (I)», *Faventia* 19/2 (1997) 9-32 (cal remarcar que en el títol, per error tipogràfic, hi consta *Φοινικιστὴ*); i «Trets morfosintàctics en la llengua de la *Φοινικιστὴ ἱστορία* de Filó de Biblos (II)», *Faventia* 21/2 (1999) 9-44. Cf., també, «Tipologia de les oracions anomenades completives en l'obra atribuïda a Sancuniató. Distribució selectiva», *Faventia* 23/2 (2001) 129-143. Remeto, d'entrada, a la bibliografia, general i lingüística, citada en aquests articles, particularment: «Trets ... (I)» (1997), n. 1 i 4, «Trets ... (II)» (1999), n. 2-3, i «Tipologia ...» (2001), n. 1-2 i 6-7.
2. Vegeu CORS I MEYA, J., «Trets ... (II)» (1999), a partir de p. 17.
3. Vegeu CORS I MEYA, J., a.c. (II), esp. p. 35-44.
4. Cf. CORS I MEYA, J., «Tipologia de les oracions anomenades completives ...» (2001) 129-143.

com havíem apuntat —al final de la secció anterior⁵— que faríem en aquesta darre-ra secció⁶.

Després d'haver utilitzat en la pràctica, en les dues seccions anteriors —i a l'inici del treball monogràfic sobre les completives⁷—, oració i clàusula com a sinònims, però sense haver optat per precisar-ho teòricament, ara podem finalment abordar el tema per tal de decidir si n'acceptem la distinció o en mantenim definitivament la sinonímia. A part l'ús gairebé indiscriminat d'ambdues denominacions que en fan molts autors, que, amb tots els matisos que vulguem aportar-hi, actuen en la pràctica considerant-les sinònimes —que és també el que hem fet en les contribucions precedents, com acabem de recordar—, hi ha alguna posició teòrica que en defensa clarament la distinció. Em refereixo, per exemple, a G. Rojo, que considera l'oració com a unitat d'un nivell superior al de la clàusula: «*La clàusula se caracteriza por presentar una estructura de elementos funcionales agrupados en torno a un predicado ... La oración, en cambio, presenta una organización totalmente distinta*»⁸; com ell mateix ha explicat unes línies abans: «*... la oración, unidad en la que, mediante la puesta en relación de dos o más cláusulas completas, se alcanza una totalidad con respecto a la cual las cláusulas miembros desempeñan determinadas funciones sintácticas*»⁹. Ara bé, no acaba de definir amb prou claredat aquestes funcions sintàctiques i la distinció sembla escapar-se-li de les mans i resulta una complicació afegida¹⁰. Creiem, per tant, que s'ha de convenir que una tal distinció teòrica entre clàusula i oració —com l'apuntada d'aquest autor— esdevé poc reeixida i, en conseqüència, és millor prescindir-ne, principalment perquè al capdavant no aporta cap avantatge rellevant i, al contrari, encara pot dificultar la coherència exigible en l'esquema d'unitats sintàctiques. Optem, doncs, per continuar amb la sinonímia en l'ús de clàusula i oració i, en concret, procurarem emprar el mot oració prioritàriament, sobretot quan es tracti de clàusules o oracions no simples.

5. Cf. CORS I MEYA, J., «Trets ... (II)» (1999) 44.

6. De fet, ja en la mateixa secció anterior s'ha presentat un esquema d'estructura sintàctica general de les oracions, però amb un caràcter purament descriptiu i com a guia del que allí s'exposa a continuació (per indicar només les oracions que hi ha de cada tipus, i quantes n'hi ha, en el text analitzat de Filó); vegeu, a.c. (II), quadre V, de p. 17-19, amb les notes corresponents i, com a nota prèvia sobre la nomenclatura utilitzada, la n. 3 (de p. 10-11). També hi fem diverses referències, només com a introducció a les completives, en «Tipologia ...» (2001), p. 131-134, amb les notes corresponents.

7. De fet, ben al principi ja es formula el criteri de la no diferència, bé que sense aportar-ne els motius: vegeu CORS I MEYA, J., «Tipologia ...» (2001), n. 7 de p. 132.

8. ROJO, G., *Aspectos básicos de sintaxis funcional* (Málaga 1983), p. 70.

9. ROJO, G., l.c.

10. Per exemple, la seva clàusula composta és igual que la seva oració normal o simple (la qual, d'altra banda, coincideix, justament, amb la que en la nomenclatura tradicional s'anomena oració composta). D'aquesta manera, d'entrada, es facilita la confusió quan hom ho compara, com acabem de fer —comparació que resulta, altrament, inevitable—, amb la nomenclatura tradicional. Però és que, a més a més, s'estableix una situació insòlita dins la seva pròpia formulació, ja que en cap altre de les unitats sintàctiques que proposa (paraula, sintagma o frase, clàusula i oració) una unitat normal o simple no és mai igual per principi, com aquí, a la unitat inferior composta (cf. ROJO, G., o.c., p. 71-73). Situació insòlita que complica la successió d'unitats, sense contribuir amb elements positius clarificadors.

La distinció que, en canvi, sí que resulta útil i senzilla, és la que es pot fer entre unitats sintàctiques simples, compostes i complexes. El mateix Rojo, precisament, la presenta amb gran claredat¹¹, bé que no n'acaba de treure totes les conseqüències¹². Podem distingir, en efecte, entre *unitat simple*: la formada exclusivament per elements pertanyents a tipus d'unitat inferiors (si ens referim a oracions, la formada només per paraules o sintagmes); *unitat composta*: la que comprèn dos o més elements o seqüències del seu mateix tipus d'unitat, i implica, doncs, una mena de recursivitat total, directa (si ens referim a oracions, la formada només per dues o més oracions completes); i *unitat complexa*: aquella en què un o més d'un dels seus elements funcionals consisteix en una seqüència pertanyent al seu mateix tipus d'unitat, i així implica, per tant, una recursivitat parcial i possible a diversos nivells, directa o indirecta (si ens referim a oracions, la formada per un predicat, a més d'altres constituents, paraules o sintagmes, almenys un dels quals ha de ser una oració completa, constituent oracional que la converteix simultàniament en complexa i principal i, fins i tot, podem dir que la converteix en oració —és a dir, en oració ja bàsicament completa— si aquest constituent és una oració substantiva i fa d'únic subjecte, o bé, l'acaba de completar si fa d'un altre argument o actant).

Sobre l'estructura sintàctica general de les oracions, remetem a treballs anteriors ja citats pel que fa referència, sobretot, a la nomenclatura utilitzada i als punts de partença de què ens sentim deutors i, també, a l'exposició d'un primer esquema descriptiu¹³. A partir d'això i d'altres reflexions —algunes només apuntades en els llocs citats, les quals ara no és el moment d'abordar¹⁴—, podem presentar un quadre que considerem que, a través d'una sinopsi de les relacions mútues entre els diversos tipus d'oracions, reflecteix l'estructura general de les oracions des d'una perspectiva sintàctica:

— oració simple

— oració composta

— coordinativa
o policlausal

2 o més *coordinades*:
coordinades (no dependents)

11. Vegeu el lloc acabat de citar, ROJO, G., o.c., p. 71-73.

12. Cf. CORS I MEYA, J., «Tipologia ...» (2001), p. 133, amb n. 8; ens referim, a part algunes incongruències quan ho vol revisar i a la complicació introduïda amb la distinció entre clàusula i oració (que hem comentat més amunt), sobretot al fet de no desenvolupar fins al final les possibilitats de la distinció que tan clarament proposa.

13. Vegeu anteriorment la nota 6, d'on volem subratllar la citació de la n. 3 (de p. 10-11), de CORS I MEYA, J., «Trets ... (II)» (1999), i la n. 7 (de p. 132-133), de «Tipologia ...» (2001), en què es destaca el deute amb les obres de G. Rojo, i d'ell amb T. Jiménez Juliá, i, sobretot, amb les obres de L. Hjelmlev.

14. Les abordo críticament en una altra publicació, a punt d'entrar en premsa, fruit de la participació al *Coloquio Internacional sobre Sintaxis del Griego Antiguo*, celebrat a Madrid, del 18 al 21 de juny de 2003.

- interordinativa o bipolar   **2 interordinades o interdependents:**
pròtasi (condicional, concessiva, temporal eventual <o possible>...) i **apòdosi** o **tesi**
i *antítesi* (adversativa)
  - subordinativa o gradual   **principal + subordinada(es) separada(es):**
subordinades separades o simples (consecutiva, comparativa, causal, temporal, final) i **principal (no dependent)** separada
  - oració complexa (*principal* integradora, *no dependent*)
    - binària   constituent oracional mínim:
una substantiva subjecte, **integrant**
i *interdependent* (que ho és *per la seva relació*
interordinativa amb el predicat)
- i / o
- subordinant   constituent oracional mínim:
alguna de les **integrades** o *subordinades plenes*
(substantiva objecte directe, substantiva
aposició, adjectiva, adverbial temporal o modal
o local, adverbial causal o final o consecutiva o
comparativa), que ho són *per la seva relació*
subordinativa amb el predicat o amb un altre
constituent

12. Oracions substantives o completives: n'hi ha d'interdependents (**integrants** d'oració complexa) i de dependents (**integrades** en l'oració complexa o *subordinades plenes*). Com hem recordat més amunt, hem tractat monogràficament d'aquestes oracions en un altre lloc, ja citat, al qual remetem¹⁵.

15. Vegeu anteriorment, la nota 4.

A part, pel que fa a la localització de les formes verbals (o dels predicats nominals sense verb copulatiu) del text de l'obra de Filó que analitzem, tant respecte d'aquesta llista d'oracions substantives o de les llistes anteriors, com respecte de les llistes que a continuació presentarem, vegeu la llista 9, a «Trets ... (II)» (1999), p. 19-31, llista a la qual s'han d'afegir els predicats nominals i alguna forma verbal oblidada i que ha d'incorporar algunes correccions en les sigles d'algunes entrades, tot això per facilitar la localització concreta de cada oració en el nostre estudi. Vegeu al final, en forma d'Apèndix, l'actualització de l'esmentada llista 9, a base d'una llista breu d'addicions i correccions. D'altra banda, només s'ha d'indicar, a més, que a la llista 9 hi figuren uns quants casos amb un epígraf de tipus d'oració «adverbial general» (**Adv**), que ara hem concretat per a una major precisió en altres tipus d'oració, col·locats entre parèntesis: temporal (**ATp**), causal (**ACa**) i, sobretot, modal (**AMd**), concrecions que tenen el mateix valor a les llistes que els corresponents epígrafs isolats; en altres casos, la presència entre parèntesis d'un tipus d'oració indica simplement una possibilitat alternativa. Arran d'això, s'ha d'advertir especialment que no es considera correcció

13. Oracions dependents adjectives. Formalment n'hi ha de dos grans tipus: les que van introduïdes per relatiu i duen el verb en forma finita o bé en infinitiu i les que duen el verb en participi, naturalment sense relatiu; a part, un únic cas amb predicat nominal sense verb copulatiu. Les exposarem aquí per separat. Com en la secció anterior i en el treball sobre les completives¹⁶, presentem cada oració amb

si s'han afegit alternatives entre parèntesis —llevat que el parèntesi inicial vagi seguit de //— o s'ha concretat **Adv** en **AMd** entre parèntesis, sí, en canvi, si s'ha concretat en **ATp** o **ACa** (que equivalen als epígrafs isolats corresponents, com s'ha dit). Finalment, de manera paral·lela a les apuntades addicions i correccions, convindria corregir també part del quadre V de l'a.c., p. 19, pel que fa al nombre de cadascuna de les oracions dependents (només s'indiquen els canvis i, per brevetat, es fan servir les sigles de les oracions —cf. nota següent—):

oracions dependents: 268 (integrades en l'or. complexa, 251; separades, dins l'or. composta, 17) — amb predicat verbal: 249 (integrades, 235; separades, 14):

SOD 46 (+ 1 Adj-RED); Adj 76 (+ 1 per correcció + 2 Adv - 1 Adj-RED —cf. SOD—); ATp 68 (+ 4 Adv = int. 61 + PTp 1 + sep. 6); ACa 29 (= int. 27 + sep. 2); ACs 6 (+ 1 Adv = int. 4 + sep. 2); ACp 6 (= int. 2 + sep. 4); Adv(AMd) 15 (-7 canviades —cf. anteriors—)

— amb predicat nominal i verb copulatiu: 18 (integrades, 15; separades, 3):

ATp 1 (+ 1 Adv); ACs 3 (+ 1 Adv = int. 1 + sep. 2); ACp 1 (= sep. 1); Adv 0 (- 2 canviades —cf. anteriors—).

16. Vegeu CORS I MEYA, J., «Trets morfosintàctics ... (II)» (1999), p. 35-36, amb les notes corresponents, i, sobretot, «Tipologia ...» (2001), p. 134(final)-137, també amb les notes corresponents (esp. n. 12). Remetem a les indicacions (tipogràfiques, sobre el valor de les sigles de darrere el text de cadascuna de les entrades i sobre el significat de les fletxes introduïdes al mig dels textos corresponents) que figuren en els llocs citats d'ambdós articles. Només afegirem aquí, prenent com a punt de referència la n. 12 acabada de mencionar (de l'art. de 2001), l'aclariment sobre noves sigles (amb alguna correcció de les anteriors) o sobre noves precisions en els tipus o en l'ús de les fletxes o farem esment, si escau, d'alguna altra qüestió tipogràfica. Oferim així, per coherència en l'exposició, un panorama complet i corregit dels signes utilitzats per fer el treball, ja que s'impliquen mútuament, encara que no tots, ni en totes les seves possibilitats, consten efectivament en les llistes de textos que presentarem a continuació.

SIGLES. Tipus d'oració a què pertany el predicat:

PTp = interdependent -, pròtasi temporal (eventual o possible), amb matís condicional o concessiu; sovint gairebé = ATp, perquè l'«apòdosi» no és IDp, sinó NDp, **AMd** = adverbial modal, integrada, **AAb** = adverbial subordinada separada (*el predicat amb →→ davant*)

Indicacions finals:

-AAb / **.AAb** = adverbial subordinada separada (*el predicat amb →→ davant*), **-HIP** / **.HIP** = context hipotètic (pròtasi i apòdosi; també, si hi ha dependència immediata d'alguna altra predicació —però aleshores no porta aquesta sigla l'oració contrapunt que no sigui dependent, normalment la pròtasi, *bé que sí la porta quan es tracta d'una temporal*—): condicional, concessiu, temporal [aquesta sigla ja surt a la n. 12 de l'a.c. (2001), però ara està ampliada: afegida, aquí en *cursiva*, la frase final dins els parèntesis], **-IRR** = irreal, **-pAAb** / **.pAAb** = probablement adverbial subordinada separada, **-PPrF** = potencial de present-futur, **-PPs** = potencial de passat, **-QCoor** / **.QCoor** = adjectiva quasi coordinada, amb demostratiu, **-REL** / **.REL** = oració de relatiu especial: o bé *relativa substantiva* (adjectiva substantivada) —deixant aquí a part els casos de Sb (cf. RES) i OD (cf. RED)— o bé *relativa circumstantial o adverbial* o, també, en composició *bipolar* [aquesta sigla ja surt a la n. 12 de l'a.c. (2001), però ara està corregida i molt ampliada], **-SEv** = subjuntiu eventual, **-VEx!** / **.VEx!** = completiva de participi amb el verb principal d'expressió!, **-VPC!** / **.VPC!** = completiva d'infinitiu amb el verb principal de percepció!, * [darrere COP] = amb dos predicats.

el seu context suficient per veure'n la seva estructura i lligams: subjecte (en cursiva), predicat (si és nominal i l'entrada és pel verb copulatiu, també en cursiva), algun complement o modificador significatiu i els predicats de les oracions amb qui té lligams immediats (lligams expressats per les fletxes sempre amb el nivell superior o antecedent, i només a vegades amb el nivell inferior o conseqüent —si hi ha interordinació o subordinació completiva o en algun altre cas que convinguin—). Ordenats pel tipus d'oració i, dins de cada tipus, per ordre alfabètic i per ordre de referències. Amb les anotacions morfosintàctiques pertinents —incloses les indicacions finals— i amb les fletxes mencionades, senyalitzadores de les relacions sintàctiques entre les diverses oracions.

A continuació, les oracions adjectives introduïdes per relatiu. Primer, els 49 casos que hi ha amb el verb en forma finita i, després, cinc casos més amb el verb

FLETXES.

←← i →→ relacions de dependència adverbial separada

←← (darrere el predicat) = or. principal separada, dins l'oració composta

→→ (davant el predicat) = or. subordinada adverbial separada, dins l'oració composta

↔ i ↔ relacions d'integració adjectives o apositives (equivalents a les de dependència), soles o acompanyades d'alguna de les parelles ara no citades aquí (← i →, amb les adjectives circumstancials, o bé, ↑ i ↓, amb les bipolars); incloses totes les -REL

↔ (darrere el nom, *antecedent*, de qui depèn l'oració-modificador o darrere el predicat si no hi ha antecedent —perquè el relatiu és d'una -REL substantiva, amb l'antecedent sobreentès, o té tota l'oració com a antec., o bé té conseqüent—) = or. principal complexa

↔ (davant el predicat) = or. integrada adjectiva o subst. aposició (o bé subst. de règim)

→↑ i ↓← relacions d'interdependència i alhora d'integració substantiva subjecte; també -RES

→ (dav. el pred. / v. cop. —si hi ha PN i v. cop.—) + ↑ (dar. el pred.) = or. substantiva subjecte, integrant d'or. complexa (o bé subst. predicativa del subjecte en construccions personals)

↓ (dav. el pred.) = predicat cointegrant d'or. complexa + ← (dar. el pred. / v. cop. —si hi ha PN i v. cop.—) = or. complexa principal

⇐ relació de dependència, indicada en el pred. de la principal més general, de qui depèn la principal immediata (però, *per simplificar*, no s'indica que aquesta hi depèn, llevat que es tracti d'una dependència adjectiva o apositiva —o bé de règim—, tant en aquest sentit que estem comentant com en l'altre —si és que es respecte d'ella que es dona una tal dependència—), principal immediata de l'oració del pred. central

⇐ (darrere el predicat) = or. principal de la dependent principal immediata

Cal advertir només, per acabar, que les fletxes indicadores de relacions d'integració d'estil directe van entre parèntesis «(←)» i «(→)». També, poden anar-hi les d'interdependència «(↑)» i «(↓)», soles, quan hi ha tesi adversativa absent (-TAA/TAA) i, acompanyades de les corresponents d'integració sense parèntesis «←» i «→», quan hi ha context hipotètic (-HIP/HIP) i la pròtasi és temporal (perquè aleshores sovint l'«apòdosi» és NDp), tant si el matís és condicional com concessiu. A part, sempre s'ha de comptar amb la possible companyia, si pertoca, de les d'integració adjectives «↔».

[Aquestes (excepte les primeres) i altres fletxes i els respectius comentaris ja surten a l'a.c. (1999), l.c., i, amb alguns afegits, a l'a.c. (2001), p. 136-137; però ara ha quedat tot bastant ampliat: aquí en cursiva].

Respecte d'altres aspectes tipogràfics, només com a petita ampliació de la n. 43 (p. 35) de l'a.c. de 1999 i de la n. 14 (p. 137) de l'a.c. de 2001, cal afegir que igualment recuperem d'un context proper (entre «< >»), a més del subjecte i d'algun complement o modificador, també algun altre element significatiu, com el subjecte de la principal (p.e., aquesta llista 13: 9,29d; llista 15: 9,26b). Així mateix, indiquem entre claudàtors «[ ]», a més d'altres addicions (del subjecte o formes verbals), l'addició d'algun element clarificador (p.e., aquesta llista 13: 10,52c).

en infinitiu, que es troben, de fet, en un context completiu; finalment, l'única oració amb predicat nominal sense verb copulatiu:

φυλάσσουσιν← ἦνπερ ↔ἐδέξαντο μυθοποιῶσαν←, ... ἦτις ... δυσεξίτητον αὐτῆς τὴν κατοχὴν ↔**ἀπειργασται** Vb,Ips:T3Mt.3as.**Adj** (10,41)

ἔλεον δὲ καὶ οἶκτον καὶ ... καθιέρουν, καὶ γενέσει ζῶων ... καὶ τῆ ἐξ ἀλλήλων καὶ τελευτῆ←, καθ' ἣν [οὔτοι = τὰ ζῶα] τοῦ ζῆν ↔**ἀπέροχοντο** Vb,Ips:T1Mt.3^ap.**Adj** (10,6c)

τῷ αὐτῷ γίνονται ἀπὸ ῥέας παῖδες↔ ἐπτά, ὧν ὁ νεώτατος ἅμα τῆ γενέσει ↔**ἀφιερῶθη** Vb,Ips:T2Pv.3as.**Adj** (10,24b)

ὁ Κρόνος ... δίδωσι, Βηρυτὸν δὲ Ποσειδῶνι↔ καὶ Καβείροις↔ Ἀγρόταις↔ τε καὶ Ἀλιεῦσιν←, οἳ καὶ τὰ τοῦ Πόντου λείψανα εἰς τὴν Βηρυτὸν ↔**ἀφιέρωσαν** Vb,Ips:T2At.3^ap.**Adj** (10,35)

<ἡ δὲ Ἀστάρτη>... εὔρεν ἀεροπετῆ ἀστέρα↔, ὃν καὶ ἀνελομένη ἐν Τύρῳ τῆ ἀγία νήσῳ ↔**ἀφιέρωσεν** Vb,Ips:T2At.3as.**Adj** (10,31)

<τὸ ζῶον> ... ἐλικοειδεῖς ἔχει↔ τὰς ὀρμὰς ἐφ' ὃ ↔**βούλεται** τάχος Vb,Ips:T1Mt.3as.**Adj** (10,46b)

γίνεται← τις ... οἶ← καὶ ↔κατόκουν περὶ Βύβλον. ἐξ ὧν ↔**γεννᾶται** Ἐπίγειος Αὐτόχθων Vb,Ips:T1Mt.3as.**Adj-QCoord** (10,15b)

... τὰ τῆς γῆς βλαστήματα ... καὶ προσεκύνουν ταῦτα↔, ἀφ' ὧν αὐτοῖ τε ↔**διεγένοντο** καὶ οἱ ἐπόμενοι καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν πάντες Vb,Ips:T2Mt.3^ap.**Adj** (10,6b)

Ἦν δὲ τινα ζῶα↔ οὐκ ἔχοντα αἰσθησιν, ἐξ ὧν ↔**ἐγένετο** ζῶα νοερά Vb,Ips:T2Mt.3as.**Adj** (10,2)

αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν ... ὡς παρακαταθήκην φυλάσσουσιν↔ ἦνπερ ↔**ἐδέξαντο** μυθοποιῶσαν Vb,Ips:T2Mt.3^ap.**Adj** (10,41)

ἀπὸ τούτων ἐγένοντο ἕτεροι↔, ὧν ὁ μὲν Ἀγρὸς ↔**ἐκαλεῖτο**, ὁ δὲ Ἀγροῦ Ἦρωσ ἢ Ἀγρότης Vb,Ips:T1Pv.3as.**Adj** (10,12b)

Ἀπὸ Μισῶν [ἐγένετο]← ..., ὃς↔ ↔εὔρεν τὴν ... γραφὴν· ὃν Αἰγύπτιοι μὲν Θωύθ, Ἀλεξανδρεῖς δὲ Θώθ, Ἕλληνες δὲ Ἐρμῆν ↔**ἐκάλεσαν** Vb,Ips:T2At.3^ap.**Adj-QCoord** (10,14a)

ἐξεμάστευσεν← ... καὶ ἀπὸ τοῦδε↔ ὥσπερ κρηπίδα →βαλόμενος τοῦ λόγου, ὃν Αἰγύπτιοι μὲν ↔**ἐκάλεσαν** Θωύθ, Ἀλεξανδρεῖς δὲ Θώθ, Ἐρμῆν δὲ ... Vb,Ips:T2At.3^ap.**Adj** (9,24b)

οἳ καὶ κατόκουν← ... ἐξ ὧν ↔γεννᾶται Ἐπίγειος↔ Αὐτόχθων, ὃν ὕστερον ↔**ἐκάλεσαν** Οὐρανόν Vb,Ips:T2At.3^ap.**Adj** (10,15b)

<ἡ ... σύγκοιτος> ... τίκτει← ... ὃ κατὰ γαστρὸς ἐξ Οὐρανοῦ →ἔφερεν↔, ὃ καὶ ↔**ἐκάλεσε** Δημαροῦν Vb,Ips:T2At.3as.**Adj-REL** (10,19a)

Κρόνος ... υἱὸν↔ ἔχων μονογενῆ (ὃν διὰ τοῦτο ... <οἱ Φοίνικες> ... Ἰεσοῦδ ↔**ἐκάλουν**, τοῦ μονογενοῦς οὕτως ... καλουμένου ...) ... τὸν υἱὸν ... κατέθυσεν Vb,Ips:T1At.3^ap.**Adj** (10,44c)

ἐάλω δὲ ... ἡ ἐπέραστος τοῦ Οὐρανοῦ σύγκοιτος↔ ..., ἣν ↔**ἐκδίδωσιν** ὁ Κρόνος Δαγῶνι πρὸς γάμον Vb,Ips:T1At.3as.**Adj** (10,18b)

γεννᾶται δὲ τούτῳ ἀδελφῆ↔ ἐκ τῶν προειρημένων, ἧ καὶ ↔*ἐκλήθη* Γῆ
Vb,Ips:T2Pv.3as.Adj (10,15c)

υἱοὺς δὲ ἐγέννησαν← οὗτοι ..., ὧν τὰ ὀνόματα τοῖς ὄρεσιν↔ ↔*ἐπετέθη* ὧν
 ↔*ἐκράτησαν* **Vb,Ips:T2At.3^ap.Adj** (10,9b)

ἀπὸ μητέρων ... ἐχρημάτιζον←, τῶν τότε *γυναικῶν* ἀνέδην →μισογομένων↔
 οἷς ↔*ἐντύχοιεν* **Vb,Opt:T2At.3^ap.Adj-OOB.REL** (10,9b)

Οὐ ... αὐτὰ ... διεστιλάμεθα, ἀλλὰ πρὸς ... παρεκδοχὰς τῶν ... ὀνομάτων↔,
 ἄπερ οἱ Ἑλληνες ἀγνοήσαντες ἄλλως ↔*ἐξεδέξαντο*, πλανηθέντες ...
Vb,Ips:T2Mt.3^ap.Adj (10,8b)

Ἡσίδος οἱ τε *κυκλικοὶ* ... Θεογονίας↔ καὶ Γιγαντομαχίας↔ καὶ
 Τιτανομαχίας↔ ἔπλασαν ... καὶ ἐκτομάς↔· οἷς συμπεριφερόμενοι
 ↔*ἐξενίκησαν* τὴν ἀλήθειαν **Vb,Ips:T2At.3^ap.Adj-QCoor** (10,40c)

υἱοὺς↔ δὲ ἐγέννησαν οὗτοι ... κρείσσοντας, ὧν τὰ ὀνόματα τοῖς ὄρεσιν
 ↔*ἐπετέθη* ὧν ... **Vb,Ips:T2Pv.3as.Adj** (10,9b)

Οὐρανὸς ... Ἀστάρτην↔ μεθ' ... Ῥέας↔ καὶ Διώνης↔, ... ὑποπέμπει(↑) ἄς
 καὶ ἔλῶν ὁ Κρόνος κουριδίας γαμετὰς ἀδελφὰς ↓οὔσας (↓)↔*ἐποίησατο* ↑
Vb,Ips:T2Mt.3as.Adj-TAa.Hip (10,22)

ἐνόμιζον← ..., Βεελσάμην↔ →καλοῦντες, ὃ ↔*ἔστι* παρὰ Φοίνιξι κύριος
οὐρανοῦ, Ζεὺς δὲ παρ' Ἑλλήσιν **Vb,Ipr:T1At.3as.Adj-COP*** (10,7b)

ὁ Οὐρανὸς ... καὶ ποιεῖται ... παῖδας τέσσαρας, Ἡλῶν, ... καὶ Δαγῶν↔, ὅς
 ↔*ἔστι* Σίτων **Vb,Ipr:T1At.3as.Adj-COP** (10,16)

ὁ δὲ τούτων πατὴρ↔ ὁ Ὑψιστος ... τελευτήσας ἀφιερῶθη, ᾧ χοὰς καὶ θυσίας
 οἱ παῖδες ↔*ἐτέλεσαν*. **Vb,Ips:T2At.3^ap.Adj** (10,15c)

Ταῦθ' ἠύρεθη ..., ἐκ τε στοχασμῶν↔ καὶ τεκμηρίων↔ ὧν ἑώρακεν αὐτοῦ ἡ
 διάνοια καὶ ↔*εὔρεν* καί... **Vb,Ips:T2At.3as.Adj** (10,5b)

[φρσι]← τὸν Ὑψουράνιον ... →στασιάσαι δὲ πρὸς ... Οὐσσων↔, ὅς σκέπην τῷ
 σώματι πρῶτος ἐκ δερμάτων ... ↔*εὔρεν* **Vb,Ips:T2At.3as.Adj** (10,10a)

Ἀπὸ Μισῶρ [ἐγένετο] ὁ Τάαυτος↔, ὅς ↔*εὔρεν* τὴν τῶν πρώτων στοιχείων
 γραφὴν **Vb,Ips:T2At.3as.Adj** (10,14a)

ἀπὸ δὲ τοῦ Πόντου γίνεται Σιδῶν↔, ἧ καθ' ὑπερβολὴν εὐφωνίας πρώτη ἕμνον
 ᾠδῆς ↔*εὔρεν*, καὶ ... **Vb,Ips:T2At.3as.Adj** (10,27)

ἐκ τούτων γεγόνασιν ἔτεροι↔, οἱ καὶ βοτάνας ↔*εὔρον* καὶ τὴν τῶν δακετῶν
 ἴασιν καὶ ἐπωδάς **Vb,Ips:T2At.3^ap.Adj** (10,14b)₂

Ταῦθ' ἠύρεθη ..., ἐκ τε στοχασμῶν↔ καὶ τεκμηρίων↔ ὧν ... αὐτοῦ ἡ διάνοια
 καὶ ... καὶ ἡμῖν ↔*ἐφώτισεν* **Vb,Ips:T2At.3as.Adj** (10,5b)

Ταῦθ' ἠύρεθη ..., ἐκ τε στοχασμῶν↔ καὶ τεκμηρίων↔ ὧν ↔*ἑώρακεν* αὐτοῦ ἡ
 διάνοια καὶ ... **Vb,Ipr:T3At.3as.Adj** (10,5b)

[φρσι]← ... τὸν Οὐσσων ... αἰμά τε →σπένδειν↔ αὐταῖς ἐξ ὧν ↔*ἠγγρευε*
 θηρίων **Vb,Ips:T1At.3as.Adj** (10,10b)

ὁ δὲ συμβαλὼν ... γράμμασι↔ συγκεκμημένοις, ἃ δὴ οὐκ ↔*ἦν* πᾶσιν γνώριμα, ...
 αὐτὸς ἠσκησεν **Vb,Ips:T1At.3as.Adj-COP** (9,26b)

- οἱ δὲ ... ταῖς αὐτῶν διαδοχαῖς ↔ παρέδοσαν καὶ τοῖς ἐπεισάκτοις ↔ ὦν ↔ ἦν καὶ
Εἰσίσριος, <ὁ> τῶν τριῶν ... **Vb,Ips:T1At.3as.Adj-QCoo**r (10,39b)
- στασιάσαι ↔ δὲ πρὸς ... Οὕσων, ὃς σκέπην ... ἐκ δευμάτων ὦν ↔ ἴσχυσεν ↔
 → συλλαβεῖν θηρίων ↔ εὗρεν ↔ **Vb,Ips:T2At.3as.Adj** (10,10a)
- Εἴρηται δὲ ἡμῖν περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς ... ὑπομνήμασιν ↔ ἐπὶ πλεῖον, ἐν οἷς
 ↔ *κατασκευάζεται* ὅτι ἀθάνατον εἶη καὶ ὡς εἰς ἑαυτὸν ἀναλύεται
Vb,Ipr:T1Mt.3as.Adj (10,48a)
- ἀπὸ τούτων γενέσθαι Ἄμμνον ↔ καὶ Μάγον ↔, οἱ ↔ *κατέδειξαν* κώμας καὶ
 ποιμένας **Vb,Ips:T2At.3^ap.Adj** (10,13)
- γίνεται τις Ἐλιοῦμ ↔ ... καὶ θήλεια ... Βηρούθ ↔, οἱ καὶ ↔ *κατόκουν* περὶ
 Βύβλον **Vb,Ips:T1At.3^ap.Adj** (10,15a)
- Φερεκύδης ... ἐθεολόγησεν περὶ τοῦ ... λεγομένου Ὀφιονέως ↔ θεοῦ καὶ τῶν
 Ὀφιονιδῶν ↔, περὶ ὧν αὐτῆς ↔ *λέξομεν*. **Vb,Ifu:T4At.1^ap.Adj** (10,50)
- ἐξεμάστευσεν ↔ ... καὶ ἀπὸ τοῦδε ↔ ὥσπερ κρηπίδα → βαλόμενος τοῦ λόγου,
 ὃν Αἰγύπτιοι μὲν ..., Ἐρμῆν δὲ Ἐλληνες ↔ *μετέφρασαν* **Vb,Ips:T2At.3^ap.Adj** (9,24b)
- φθιν Ἐπίεις ↔ ἀλληγορῶν (ὁ ὄνομασθεις ..., ὃν ↔ *μετέφρασαν* Ἄρειος
Ἡρακλεοπολίτης) **Vb,Ips:T2At.3as.Adj** (10,49a)
- Προδιαθρῶσαι ↔ ... ὅτι οἱ παλῆατατοι ... Φοίνικες ↔ τε καὶ Αἰγύπτιοι ↔, παρ'
 ὧν καὶ οἱ λοιποὶ ↔ *παρέλαβον* ἄνθρωποι, θεοὺς → ἐνόμιζον ... τοὺς ...
 εὗρόντας ἢ ... εὗ ποιήσαντας... **Vb,Ips:T2At.3^ap.Adj** (9,29b)
- τὸ ζῶον ↔ ... ὑπ' αὐτοῦ παρεδόθη· παρ' ὃ καὶ τάχος ἀνυπέρβλητον διὰ τοῦ
 πνεύματος ↔ *παρίστησιν*, χωρὶς ποδῶν τε καὶ χειρῶν ἢ ...
Vb,Ipr:T1At.3as.Adj-QCoor (10,46b)
- ἡμῖν παρέστη ↔ ... τὴν διαφωνίαν ↔ → ὁρῶσι τὴν παρ' Ἑλλησι. περὶ ἧς μοι
τρία ↔ *πεφιλότημαι* βιβλία ... **Vb,Ipr:T3Pv.3as.Adj-QCoo**r (9,28b)
- παρεδόθη ↔ παρ' ὃ καὶ τάχος ... ↔ παρίστησιν, χωρὶς ποδῶν ↔ ... χειρῶν ↔
 ἢ ... τῶν ἔκθοθεν ↔, δι' ὧν τὰ λοιπὰ ζῶα τὰς κινήσεις ↔ *ποιεῖται*
Vb,Ipr:T1Mt.3as.Adj (10,46b)
- Κρόνος ↔ τοῖνυν, ὃν οἱ Φοίνικες Ἥλ ↔ *προσαγορεύουσιν*, βασιλεύων ... τὸν
 υἱὸν ... κατέθυσεν **Vb,Ipr:T1At.3^ap.Adj** (10,44c)

Les sigles del final de cada text i les fletxes introduïdes dins els textos són prou indicadores de la varietat i diversitat sintàctica que presenta aquesta obra de Filó i constitueixen, alhora, un minuciós i ampli comentari de les característiques de cadascuna de les oracions —en aquest cas algunes de les subordinades adjectives— que apareixen en cadascun dels textos, oracions vistes en elles mateixes i dins el context amb què estableixen relació, sobretot l'oració complexa principal de què depenen. Això és vàlid també per a la resta de llistes que més avall anirem exposant, amb matisos diferencials generals que en el seu moment comentarem. Intentant concretar, pel que fa a les 49 formes finites verbals d'aquesta llista, la majoria són temps de passat d'indicatiu (gairebé tots aoristos, amb algun imper-

fet), després vénen gairebé una desena de presents d'indicatiu, tres perfets i un futur del mateix mode i, finalment, un optatiu aorist. I encara, paral·lelament a aquests aspectes, convé d'entrada assenyalar alguns trets d'interès d'algunes oracions de la llista precedent. Com a detall rellevant previ, val a dir que no hi ha cap oració relativa circumstancial. D'altra banda, moltes oracions, a més de la relació de dependència adjectiva amb la seva oració principal, complexa, pertanyen, a través d'aquesta, a una oració principal complexa més àmplia (com ho indiquen les fletxes $\Leftarrow$, $\rightarrow$ o $\leftrightarrow$, en la principal intermèdia, i finalment $\leftrightarrow$); en concret, en alguns casos, el lligam de la principal intermèdia o immediata amb la més general també és de subordinació adjectiva (fletxes $\Leftarrow$, $\leftrightarrow$ intermèdia i $\leftrightarrow$ final), formant totes tres oracions com una mena de concatenació de dependència adjectiva d'abast remarcable: vegeu més amunt, per exemple, *ἀπειργασται, ἐκάλεσαν* (10,15b), *ἐκράτησαν, ἴσχυσεν, ποιεῖται*. A part, des d'una perspectiva aparentment contrària, hi ha alguns casos on constatem —i això s'ha indicat amb la sigla QCoor— que el valor relatiu, encara que hi és, és tanmateix feble, quasi equivalent al d'un demostratiu: *γεννᾶται, ἐκάλεσαν* (10,14a), *ἐξενίκησαν, ἦν* (10,39b), *παρίσθην, πεφιλότημηται*; s'esdevé així en certes ocasions perquè l'antecedent queda lluny i entremig hi ha una altra oració de relatiu sobre un tema tangencial (precisament els dos primers casos acabats de citar), que d'alguna manera separa i afebleix la relació del relatiu posterior amb l'antecedent previ¹⁷. D'altra banda, hi ha dues oracions de relatiu substantives (-REL), sense antecedent (*ἐκάλεσε, ἐντύχοιεν*). La primera té com a antecedent tota l'oració que la precedeix¹⁸. La segona, amb l'antecedent sobreentès, porta, a més, el verb en optatiu, oblic, que aquí indica repetició en el passat. Paral·lelament a aquests dos casos, n'hi ha quatre més de comparables, ja que també sembla que no tinguin antecedent: es pot interpretar que el tenen postpositat o que tenen conseqüent. En tots quatre casos el predicat verbal es troba situat abans, però, malgrat això, crec que és preferible, per context, considerar que es tracta de conseqüents: *βούλεται, ἐδέξαντο, ἤγρευε, ἴσχυσεν*¹⁹. Finalment, el cas d'*ἐποιήσατο*; d'una banda, amb relació adversativa amb *ὑποπέμπει* (que és NDp)²⁰, de qui depèn com a oració de relatiu, i, així, ha de portar la sigla TAA; però, d'altra banda, amb una relació hipotètica (-HIP) respecte d'*οὔσα*, amb valor concessiu.

17. De tal manera, que aleshores es pot considerar com a antecedent el relatiu d'aquesta altra oració de l'entremig. S'ha indicat així (amb la fletxa $\leftrightarrow$ darrera aquest relatiu medial) en els dos casos apuntats.
18. Que igualment és substantiva, però objecte directe (-RED), també sense antecedent (estudiada amb les completives, cf. «Tipologia ...», 2001, p. 140). En no tenir antecedent, doncs, no pot fer de «pont» medial: no podem considerar el seu relatiu com l'antecedent del relatiu posterior d'*ἐκάλεσε*, com acabem de considerar en els casos de què hem tractat anteriorment. Sí que, en canvi, pot fer d'antecedent substituït tota l'oració, perquè, sense ser un veritable antecedent —individualitzat—, realitza la funció d'introduir la nova oració de relatiu.
19. Però no els classifiquem com a -REL, per la doble possibilitat indicada. D'altra banda, si es tracta que tenen conseqüent, el relatiu seria adjectiu i caldria corregir la n. 8 (p. 12) de l'a.c. «Trets ... (II)» (1999), afegint—hi una altra citació (10,10a), i canviar les xifres del relatiu del quadre IV (p. 13) per: 4 (+51).
20. Cf. «Trets ... (II)» (1999), 42.

κληθῆναι ← ... ἐξ ὧν ↔ γενέσθαι δύο ἀδελφούς ↔ ..., ὧν θάτερον τὸν Χουσῶρ λόγους ↔ **ἀσκηῆσαι** καὶ ἐπωδὰς καὶ μαντείας **Vb,Inf:T2At.-Adj** (10,11b)

φησὶ ← ... → γενέσθαι Ἀργεῶα ↔ καὶ Ἀλιεῶα ↔ ..., ἐξ ὧν κληθῆναι ἀγρευτὰς καὶ ἄλιεις· ἐξ ὧν ↔ **γενέσθαι** δύο ἀδελφούς σιδήρου εὐρετὰς καὶ τῆς τούτου ἐργασίας **Vb,Inf:T2Mt.-Adj-QCoo**r (10,11b)

[φησιν] ← ... → γεννηθῆναι αὐθις παῖδας ↔ θνητούς, οἷς ↔ **εἶναι** ὀνόματα Φῶς καὶ Πῦρ καὶ Φλόξ **Vb,Inf:T1At.-Adj-COP** (10,9a)

ἐγένοντο ← ..., ὧν ... ↔ ἐκαλεῖτο, ὃ δὲ ... ἢ Ἀγρότης ↔, οὗ καὶ ξόανον ↔ **εἶναι** μᾶλα σεβάσιμον καὶ ναὸν ... ἐν Φοινίκη **Vb,Inf:T1At.-Adj** (10,12b)

φησὶ ← ... → γενέσθαι Ἀργεῶα ↔ καὶ Ἀλιεῶα ↔ ..., ἐξ ὧν ↔ **κληθῆναι** ἀγρευτὰς καὶ ἄλιεις **Vb,Inf:T2Pv.-Adj** (10,11a)

Aquestes cinc oracions duen el verb en infinitiu (dos del tema de present i tres del tema d'aorist), ja que estan en un context completiu, com hem apuntat abans, concretament d'estil indirecte²¹; quatre amb una relació immediata amb aquest context i una (**εἶναι**, 10,12b) amb la relació una mica més allunyada. D'altra banda, l'oració de **γενέσθαι** és un altre dels casos on constatem —i ho indiquem amb la sigla QCoo— que el valor relatiu és tanmateix feble, també a causa d'una nova oració de relatiu de tema tangencial que la separa del seu antecedent²². Finalment, així mateix hi ha aquí, com anteriorment hem comentat, casos del que hem qualificat com una mena de *concatenació de dependència adjectiva*; en concret, dos casos: **ἀσκηῆσαι**, **εἶναι** (10,12b).

ὁ Θαβίωνος ↔, ὃς πάμπρωτος τῶν ... Φοινίκων ↔ **ἱεροφάντης** ἀλληγορήσας ... ἀναμίξας, παρέδωκεν τοῖς ὄργεῶσι καὶ ... προφήταις **NCm:NPN.ms. Adj-PNsV** (10,39a)

No hi ha res especial per comentar: una oració senzilla de relatiu, amb predicat nominal i sense verb copulatiu.

Ara, a continuació, les 26 oracions adjectives que duen el verb en participi, naturalment sense relatiu; dues van a part al final perquè admeten també una altra interpretació:

οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἱερολόγων τὰ μὲν ↔ **γεγονότα** πράγματα ↔ ἐξ ἀρχῆς ἀπεπέμψαντο **Vb,Ptc:T3At.np.Adj.A** (9,26a)

Ταῦτα πάντα ὁ Θαβίωνος, ὃς πάμπρωτος τῶν ἀπ' αἰῶνος ↔ **γεγονότων** Φοινίκων ↔ **ἱεροφάντης** ἀλληγορήσας ..., παρέδωκεν ← τοῖς ... **Vb,Ptc:T3At.mp.Adj.G** (10,39a)

21. Vegeu, sobre l'infinitiu usat en l'estil indirecte, entre els autors citats en la n. 4 de «Trets ... (I)» (1997), p.e., HUMBERT, J., *Syntaxe grecque* (Paris ³1960/trp.1972), p. 191-192, com a exponent de la tradició gramatical que, entre d'altres, representen especialment KÜHNER, R.; GERTH, B., *Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache, II. Satzlehre*, Hannover-Leipzig ³1898-1904, 2 vols, i SCHWYZER, E.; DEBRUNNER, A., *Griechische Grammatik*, München 1939-1971, 4 vols. (⁴1968-1971); cf., també, la important monografia de KURZOVÁ, H., *Zur syntaktischen Struktur des Griechischen. Infinitiv und Nebensatz*, Amsterdam-Prag 1968.

22. Ara hem optat, no com abans (cf. nota 17), per indicar amb la fletxa ↔ els autèntics antecedents.

ἐπενόησεν ... ὄμματα ↔ τέσσαρα ..., <δύο μὲν ἀπενὲς ↔ *ἐργηγορότα*>, δύο δὲ ... , καὶ ... πτερά τέσσαρα **Vb,Ptc:T3At.np.Adj.A** (10,36)

Εἴρηται δὲ ἡμῖν περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς ↔ *ἐπιγεγραμμένοις* Ἐθωθιῶν ὑπομνήμασιν ↔ ... , ἐν οἷς ... **Vb,Ptc:T3Pv.np.Adj.D** (10,48a)

ἔξιηρύσατο ← τὴν πρόθεσιν, ἕως πάλιν οἱ ↔ *ἐπιγεγόμενοι* ἱερεῖς ↔ ... → ἠθέλησαν αὐτὴν ἀποκρύψαι **Vb,Ptc:T2Mt.mp.Adj.N** (9,26b)

Τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ὀσάνης φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ [γραφῇ] ↔ ↔ *ἐπιγραφομένη* Ὀκαταεύχῳ **Vb,Ptc:T1Pv.fs.Adj.D** (10,52c)

ὁ δὲ → συμβαλὼν τοῖς ἀπὸ τῶν ἀδύτων ↔ *εὐρεθεῖσιν* ἀποκρύφους ↔ Ἄμμουναίων ... τὴν μάθησιν ... αὐτὸς ἤσκησεν ← **Vb,Ptc:T2Pv.np.Adj.D** (9,26b)

ἡμῖν ... τὴν διαφωνίαν ὀρῶσι ← ... περὶ ἧς μοι *τρία* ↔ πεφιλότημῃτα βιβλία ↔ τὴν ἐπιγραφὴν ↔ *ἔχοντα* Παραδόξου ἱστορίας **Vb,Ptc:T1At.np.Adj.N** (9,28b)

Ἦν δὲ *τινα* ζῶα ↔ οὐκ ↔ *ἔχοντα* αἰσθησιν **Vb,Ptc:T1At.np.Adj.N** (10,2)

ὦν ... ἐκαλεῖτο ←, ὁ δὲ ... ἡ Ἀγρότης, οὗ καὶ ξόανον ↔ εἶναι ... καὶ *ναὸν* ↔ ↔ *ζυγοφορούμενον* ἐν Φοινίκη **Vb,Ptc:T1Pv.ms.Adj.A** (10,12b)

γίνεται *τις* Ἐλιοῦμ, ↔ *καλούμενος* Ὑψιστος, καὶ θήλεια, λεγομένη Βηροῦθ **Vb,Ptc:T1Pv.ms.Adj.N** (10,15a)

[φησιν] ← → γεγενῆσθαι ἐκ τοῦ Κολπία ἀνέμου καὶ γυναικὸς Βάαυ ... Αἰῶνα καὶ Πρωτόγονον, *θνητοὺς ἄνδρας* ↔, οὕτω ↔ *καλουμένους* **Vb,Ptc:T1Pv.np.Adj.A** (10,7a)

Ταῦτα πάντα ὁ Θαβίωνος, ... ἀλληγορήσας ..., παρέδωκεν τοῖς ὀργεῶσι καὶ τελετῶν ↔ *κατάρχουσι* προφήταις ↔ **Vb,Ptc:T1At.mp.Adj.D** (10,39a)

γίνεται *τις* Ἐλιοῦμ, καλούμενος Ὑψιστος, καὶ *θήλεια* ↔, ↔ *λεγομένη* Βηροῦθ **Vb,Ptc:T1Pv.fs.Adj.N** (10,15a)

Κρόνος ..., ἐξ *ἐπιχωρίας* *νύμφης* ↔ Ἄνωβρὲτ ↔ *λεγομένης* υἱὸν → ἔχων μονογενῆ, ... κοσμήσας ... τὸν υἱὸν ... κατέθυσεν ← **Vb,Ptc:T1Pv.fs.Adj.G** (10,44c)

οἱ δὲ σύμμαχοι Ἦλου ... Ἐλωεῖμ ἐπεκλήθησαν ←, ὡς ἂν Κρόνιοι *οὔτοι* ↔ → ἦσαν οἱ ↔ *λεγόμενοι* ἐπὶ Κρόνου **Vb,Ptc:T1Pv.mp.Adj.N** (10,20)

Φερεκύδης ... ἐθεολόγησεν περὶ τοῦ ... ↔ *λεγομένου* Ὀφιωνέως θεοῦ ↔ καὶ τῶν Ὀφιονιδῶν, περὶ ὧν ... **Vb,Ptc:T1Pv.ms.Adj.G** (10,50)

ἐπενόησεν ... ὄμματα ↔ τέσσαρα ..., <δύο μὲν ...>, δύο δὲ ἡσυχῇ ↔ *μύοντα*, καὶ ... πτερά τέσσαρα **Vb,Ptc:T1At.np.Adj.A** (10,36)

<Φοίνικες> ... τοῖς ... στοιχείοις καὶ τισι τῶν ↔ *νομιζόμενων* θεῶν ↔ τὰς ὀνομασίας προσέθηκάν **Vb,Ptc:T1Pv.mp.Adj.G** (9,29d)

ἕτερον αὐτοῦ παῖδα ↔ ... ↔ *ὀνομαζόμενον* Μοῦθ ἀποθανόντα ἀφιεροῖ **Vb,Ptc:T1Pv.ms.Adj.A** (10,34)

Ἦσίοδος οἱ τε *κυκλικοὶ* ↔ ↔ *περιηχημένοι* Θεογονίας καὶ Γιγαντομαχίας καὶ ... ἔπλασαν ... **Vb,Ptc:T3Pv.mp.Adj.N** (10,40c)

πρὸς τὸν πάταγον τῶν βροντῶν τὰ ↔**προγεγραμμένα** νοερά ζῶα↔
ἐγρηγόρησεν **Vb,Ptc:T3Pv.np.Adj.N** (10,4b)

θεὸς Τάαυτος →μμησάμενος τῶν ↔**συνόντων** θεῶν↔ ὄψεις, ... διετύπωσεν↔
τοὺς ... χαρακτηῖρας **Vb,Ptc:T1At.mp.Adj.G** (10,36)

ἐπειδὴν τὸ ↔**ὠρισμένον** μέτρον↔ (↓)→πληρώση, εἰς ἑαυτὸν ἀναλίσκεται↔(↑)
Vb,Ptc:T3Pv.ns.Adj.A (10,47)

Es distingeixen pel seu valor atributiu, i no predicatiu (com els participis de les llistes posteriors), pel context i, sovint, amb l'ajut de la presència d'alguns determinatius, sobretot l'article; és aquest valor atributiu dels participis el que fa que les oracions resultin equivalents a dependents adjectives. Dels 24 participis, la gran majoria són del tema de present, set del tema de perfet i dos del tema d'aorist. D'altra banda, tenim tres casos del que abans hem qualificat com una mena de *concatenació de dependència adjectiva*: **γεγονότων, ἔχοντα** (9,28b), **ζυγοφορούμενον**. A més, **ὠρισμένον** amb fletxes insòlites; com 10,22 (p. 53 i 56).

Κρόνος δὲ υἱὸν →**ἔχων** Σάδιδον ἰδίῳ αὐτὸν σιδήρῳ διεχρήσατο←, δι' ὑπονοίας
... **Vb,Ptc:T1At.ms.Adj//ATp**.N (10,21)

Κρόνος ... ἐξ ἐπιχωρίας νύμφης Ἀνωβρῆτ λεγομένης υἱὸν →**ἔχων** μονογενῆ
(ὄν ... Ἰεοῦδ ἐκάλουν ...) ... τὸν υἱὸν ... κατέθυσεν← **Vb,Ptc:T1At.ms.**
Adj//ATp.N (10,44c)

Hem posat a part aquestes dues oracions de participi (amb tots dos participis del tema de present) perquè per context semblen, d'una banda, adjectives —sobretot això—, però, d'altra banda, també és cert que se les pot considerar adverbials temporals (i, aleshores, el participi ja no seria atributiu, sinó predicatiu). En qualsevol cas, indiquem a la sigla corresponent la doble possibilitat, però les col·loquem aquí perquè les valorem d'entrada com a adjectives.

14. Oracions dependents adverbials consecutives. En el text en tenim nou casos, set amb el verb en infinitiu i dos amb el verb en participi. Dels 7 casos amb infinitiu, quatre casos (dos dels quals només probablement) són oracions subordinades separades, dins l'oració composta. Les presentem amb els criteris de sempre, d'acord amb el que ja hem recordat en la llista anterior.

Primer, les tres oracions amb infinitiu, consecutives subjectives, que segur que no són separades, sinó subordinades integrades en l'oració complexa:

ἡ Γῆ τὸν Οὐρανὸν ζηλοτυποῦσα κακίζει←, ὥς καὶ →**διαστῆναι** ἀλλήλων
Vb,Inf:T2At.-.ACs (10,16)

ὦν τὰ ὀνόματα τοῖς ὄρεσιν ἐπετέθη← ὦν ↔ἐκράτησαν←, ὥς ἐξ αὐτῶν
→**κληθῆναι** τὸ Κάσιον καὶ τὸν Λίβανον καὶ τὸν Ἀντιλίβανον καὶ τὸ Βραθύ
Vb,Inf:T2Pv.-.ACs (10,9b)

μυστήρια ... καὶ πολὺν αὐτοῖς ἐπῆγον← τὸν τῦφον, ὥς μὴ ὀφείδως τινὰ
→**συνορᾶν**↑ τὰ κατ' ἀλήθειαν γενόμενα· ὁ δὲ ... ↓ῆσκησεν **Vb,Inf:T1At.**
-ACs-RAV (9,26a)

A part d'indicar que són consecutives subjectives normals, amb el verb en infinitiu (dos de tema d'aorist i un de present), introduïdes les tres per la conjunció ὥς, convé assenyalar que l'oració de **συννοῶν** és alhora la tesi adversativa d'ἤσκησεν, antítesi interdependent²³.

Tractem ara de dues oracions de participi, l'una amb el participi en tema d'aorist, i l'altra en tema de present:

Κρόνος δὲ υἱὸν ... Σάδιδον ἰδίῳ αὐτὸν σιδήρῳ διεχρήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς, αὐτόχειρ τοῦ παιδὸς →γενόμενος, ἐστέρησεν← **Vb,Ptc:T2Mt.** ms.**ACs(AMd).N-COP** (10,21)

*ὁ Κρόνος Ἐρμῆ ... συμβούλῳ καὶ βοηθῷ χρώμενος ... τὸν πατέρα Οὐρανὸν ἀμύνεται←, →**τιμορῶν** τῆ μητρὶ* **Vb,Ptc:T1At.ms.Adv(ACs/AMd).N** (10,17)

Malgrat que es considera poc usual²⁴, aquí el context ens indica clarament que es tracta de dos casos de subordinades adverbials consecutives, integrades en les respectives oracions complexes. Ara bé, ambdues, com assenyalen en les sigles corresponents, també podrien considerar-se simplement adverbials modals. Amb tot, resulta preferible, creiem, el valor consecutiu.

Ara vénen quatre oracions que hem classificat, amb dos graus diferents de certesa, com a adverbials subordinades separades, dins les respectives oracions compostes. Les classifiquem així quan les veiem equivalents, respecte de l'oració principal, ja sigui al que es pot anomenar un satèl·lit disjunt, o ja sigui a un adjunt lliure o oracional o bé a un complement adverbial no circumstancial o no seleccionat semànticament pel predicat principal. És a dir, quan creiem que la relació complementària de subordinació s'estableix no entre una oració principal que és complexa i algun dels seus constituents oracionals que completen alguna exigència del predicat i fan, així, que esdevingui més completa l'oració complexa, sinó entre una oració principal ja completa en les seves exigències i una oració que des de fora complementa com un tot, donant-li un marc, prescindible, aquesta completa oració principal. Aleshores, l'oració principal completa i l'oració subordinada, ambdues separades, però lligades per la relació de subordinació, constitueixen l'oració composta²⁵:

23. Cf. «Trets ... (II)» (1999), 43.

24. Cf., p.e., l'autor que ja s'ha citat aquí anteriorment, a la nota 21, com a exponent de tota una tradició gramatical, HUBERT, J., *o.c.* (Paris ³1960), p. 129, on, en tot cas parla de tema de futur.

25. Val a dir, finalment, en aquest plantejament inicial sobre les subordinades separades en el nostre text, que, com anirem veient al llarg dels casos que comentarem aquí (en aquesta llista i en les posteriors), no sempre és fàcil de decidir si es tracta d'una subordinada integrada o separada i, quan s'opta per separada, si és amb total certesa (*AAb*) o només probabilitat (*pAAb*). Això és normal, perquè s'està abordant una interpretació del context, bé que basada tanmateix en indicis objectius com els que s'han exposat (que altrament s'han d'anar primfilant). En resum, doncs, poden quedar alguns casos dubtosos o de resolució discutible, però això no invalida la distinció que es proposa, com tampoc ocorre en altres distincions sintàctiques de més difícil discerniment, que no per aquest motiu es deixen de banda com a distincions, sinó que continuen vigents (p.e., la distinció, entre d'altres, entre potencial de passat i irreal).

ἦνπερ ἐδέξαντο← μυθοποιίαν, ... ἦτις ... τὴν κατοχὴν ↔ἀπειργασται←←,
ὥστε τὴν μὲν ἀλήθειαν →→**δοκεῖν** λῆρον, τὸ δὲ τῆς ἀφηγήσεως νόθον
ἀλήθειαν **Vb,Inf:T1At.-ACs-COP-AAb** (10,41)

φυσικούς δὲ ἦλιον καὶ ... τὰ στοιχεῖα καὶ ... θεοὺς μόνους ἐγίνωσκον←(←),
ὥστε αὐτοῖς τοὺς μὲν θνητούς, τοὺς δὲ ἀθανάτους θεοὺς (→)→**εἶναι**
Vb,Inf:T1At.-ACs-COP*-pAAb (9,29d)

καὶ θυγατρὸς ἰδίας τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμεν←(←), ὡς πάντας (→)→**ἐκπεπλήχθαι**
θεοὺς τὴν Κρόνου γνώμην **Vb,Inf:T3Pv.-ACs-pAAb** (10,21)

ἐξ ὧν γεννᾶται← Ἐπίγειος Αὐτόχθων, ὃν ... ↔ἐκάλεσαν←← Οὐρανόν· ὡς
... τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς στοιχεῖον δι' ὑπερβολὴν τοῦ κάλλους →→**ὀνομάζειν**
οὐρανόν **Vb,Inf:T1At.-ACs-AAb** (10,15b)

Són quatre oracions adverbials consecutives subjectives, amb el verb en infinitiu (tres del tema de present i un del tema de perfet), com les tres comentades anteriorment; les conjuncions que usen són les habituals: en dos casos, la mateixa d'abans (ὡς) i, en altres dos, ὥστε. Considerem que són, o poden ser, adverbials separades perquè responen a la noció que hem exposat més amunt; entre elles, les dues que tenen la sigla *pAAb* són les que, tot i que creiem que molt probablement ho són, tanmateix ens queda un cert dubte que no siguin, almenys en part, fruit d'una certa selecció semàntica del predicat principal.

15. Oracions dependents adverbials temporals. Són 69 en conjunt i les presentem barrejades, tant si van amb conjunció i forma finita del verb com si van amb el verb en participi, perquè aquesta distinció a partir d'ara no és prou important com ho ha estat en el cas de les adjectives, on convenia tenir agrupats tots els participis atributius i on, d'altra banda, el relatiu fa una funció més rellevant que la que fa una simple conjunció. Malgrat això, distingirem del conjunt alguns casos: després dels 57 casos més normals, vénen 4 casos amb una possible doble interpretació, seguits d'un cas peculiar; a continuació, 6 casos adverbials separats (un d'ells només ho és probablement), seguits d'un últim cas que, de fet, és diferent. Ho presentem com sempre, d'acord amb el que s'ha especificat en les llistes anteriors, i, com allí també ja s'ha dit, posant en relleu les sigles i fletxes que acompanyen cada text com a font molt adient i completa de comentari, del qual ara només en destacarem alguns punts:

Ταῦτα πάντα ὁ Θαβίωνος, ... →**ἀλληγορήσας** ..., παρέδωκεν← τοῖς ὄργεῶσι καὶ
... προφήταις **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,39a)

Ταῦτα πάντα ὁ Θαβίωνος, ... τοῖς τε φυσικοῖς καὶ κοσμικοῖς πάθεσιν
→**ἀναμίξας**, παρέδωκεν← τοῖς ὄργεῶσι καὶ ... προφήταις **Vb,Ptc:T2At.ms.**
ATp.N (10,39a)

τὸ δὲ σύμβολον ἦν←, ἐπειδὴ Κρόνος ... καὶ ἐπὶ τῶν πτερῶν ὁμοίως, ὅτι
(↓)→**ἀναπανόμενος** ἵπτατο←(↑) καὶ ... **Vb,Ptc:T1Mt.ms.ATp.N-NIP**
(10,37)

<ἡ δὲ Ἀστάρτη>... εὔρεν← ἀεροπετῆ ἀστέρρα, ὃν καὶ →**ἀνελομένη** ἐν Τύρω τῆ
ἀγία νήσῳ ↔ἀφιέρωσεν← **Vb,Ptc:T2Mt.fs.ATp.N** (10,31)

- ἔλεον .. καὶ κλαυθμὸν βλαστήματι γῆς →**ἀπιόντι** καθιέρουν←, καὶ γενέσει ζώων ... καὶ ... τελευταῖη **Vb,Ptc:T1At.ms.ATp.D** (10,6c)
- καὶ μετ' οὐ πολὺ ἕτερον αὐτοῦ παῖδα ἀπὸ Ἑρέας ὀνομαζόμενον Μοῦθ →**ἀποθανόντα** ἀφιεροῖ← **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.A** (10,34)
- [φησι]← ... δένδρου δὲ λαβόμενον τὸν Οὔσων καὶ →**ἀποκλαδεύσαντα** πρῶτον τολμῆσαι← εἰς θάλατταν ... **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.A** (10,10b)
- πάλιν Οὐρανὸς ... καὶ →**ἀποστάς** Δημαροῦς <αὐτῷ> προστίθεται← **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,28)
- σύντροφοι δὲ ... αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν γενόμεναι καὶ προληφθεῖσαι ... φυλάσσουσιν← ..., καθάπερ καὶ →**ἀρχόμενος** εἶπον← **Vb,Ptc:T1Mt.ms.ATp.N** (10,41)
- Κρόνος ..., →**βασιλεύων** τῆς χώρας καὶ ... τὸν υἱὸν ... κατέθυσεν← **Vb,Ptc:T1At.ms.ATp.N** (10,44c)
- γγνούς** δὲ Οὐρανὸς ἐπιστρατεύει← ... Εἰμαρομένην καὶ Ὠραν μεθ' ... **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,23)
- <οὐρανίων ὑδάτων> ... καὶ ἐπειδὴ →**διεχρήθη** καὶ ... διὰ τὴν τοῦ ἡλίου πύρωσιν καὶ ..., βρονταὶ τε ἀπετελέσθησαν← καὶ ἀστραπαὶ **Vb,Ips:T2Pv.3^s.ATp** (10,4b)
- <οὐρανίων ὑδάτων> ... καὶ ἐπειδὴ ... καὶ τοῦ ἰδίου τόπου →**διεχωρίσθη** διὰ τὴν τοῦ ἡλίου πύρωσιν καὶ ..., βρονταὶ τε ἀπετελέσθησαν← καὶ ἀστραπαὶ **Vb,Ips:T2Pv.3^s.ATp** (10,4b)
- ὁ δὲ Οὐρανὸς ..., μετὰ βίας, ὅτε καὶ →**ἐβούλετο**, ἐπιῶν← καὶ πλησιάζων← αὐτῇ πάλιν ἀπηλλάσσετο← **Vb,Ips:T1Mt.3^s.ATp** (10,17)
- Ὅτε δέ ... τὸ πνεῦμα τῶν ἰδίων ἀρχῶν καὶ →**ἐγένετο σύγκρασις**, ἡ πλοκὴ ἐκείνη ἐκλήθη← πόθος **Vb,Ips:T2Mt.3^s.ATp** (10,1b)₁
- τὸ δὲ σύμβολον ἦν←, ἐπειδὴ Κρόνος ... καὶ (↓)→**ἐγρηγορώς** ἐκοιμάτο←(↑) καὶ ... **Vb,Ptc:T3At.ms.ATp.N-Hip** (10,37)
- οἱ ἀπὸ τῶν Διοσκούρων ..., καὶ →**ἐκοιφέντες** περὶ τὸ Κάσιον ὄρος ναὸν αὐτόθι ἀφιέρωσαν← **Vb,Ptc:T2Pv.mp.ATp.N** (10,20)
- ἐλθὼν** δὲ ὁ Κρόνος εἰς Νότου χώραν ἄπασαν τὴν Αἴγυπτον παρεδωκεν← θεῷ Τααύτῳ **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,38)
- Οὐρανὸς ... ὑποπέμπει←(↑) ἄς καὶ →**ἐλὼν** ὁ Κρόνος κουριδίας γαμετάς ἀδελφάς οὐσας (↓)←ἐποίησατο← **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,22)
- τὸν ἀδελφὸν ... Ἄτλαντα ... ὁ Κρόνος μετὰ γνώμης τοῦ Ἑρμοῦ εἰς βάθος γῆς →**ἐμβάλων** κατέχωσεν← **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,20)
- ὁ Κρόνος ... καὶ τὰ αἰδοῖα περιτέμνεται←, ταῦτόν →ποιῆσαι καὶ τοὺς ἅμ' αὐτῷ συμμάχους →**ἐξαναγκάσας**← **Vb,Ptc:T2At.ms.Adv(ATp).N** (10,33)
- Ταῦθ' ἡμῖν εὔρηται← ... καὶ πολλήν →**ἐξερευνησαμένους** ὕλην, οὐχὶ τὴν παρ' Ἑλλησι **Vb,Ptc:T2Mt.mp.ATp.D** (9,27b)
- καὶ ταύτας →**ἐξοικειωσάμενος** Κρόνος παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν← **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ATp.N** (10,23)
- <ὁ δὲ> ... καὶ τέλος →**ἐπιθεῖς** τῇ πραγματείᾳ ..., ἐξηνύσατο← τὴν πρόθεσιν **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (9,26b)

ὁ δὲ Οὐρανὸς ... μετὰ βίας, ὅτε καὶ →ἐβούλετο, →**ἐπιῶν**← καὶ ... αὐτῇ πάλιν ἀπηλλάσσετο← **Vb,Ptc:T1At.ms.ATp.N** (10,17)

<ὁ δὲ> ... ἐξηγύσατο← τὴν πρόθεσιν, ἕως πάλιν οἱ ἐπιγενόμενοι ἱερεῖς ... →**ἠθέλησαν**← αὐτὴν →ἀποκρούσαι καὶ εἰς τὸ μυθῶδες →ἀποκαταστήσαι **Vb,Ips:T2At.3^ap.ATp** (9,26b)

“Ὅτε δὲ ... →**ἠράσθη** τὸ πνεῦμα τῶν ἰδίων ἀρχῶν καὶ ..., ἡ πλοκὴ ἐκείνη ἐκλήθη← πόθος **Vb,Ips:T2Pv.3as.ATp** (10,1b)

τὸ δὲ σύμβολον ἦν←, ἐπειδὴ Κρόνος ... καὶ ἐπὶ τῶν περῶν ..., ὅτι ... καὶ (↓)→**ἰπτάμενος** ἀνεπαύετο←(↑) **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ATp.N-Hip** (10,37)

Κρόνος ... καὶ ὕστερον μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν ἐπὶ τὸν τοῦ Κρόνου ἀστέρα →**καθιερωθεῖς**, ... τὸν υἱὸν ... κατέθυσεν← **Vb,Ptc:T2Pv.ms.ATp.N** (10,44c)

Προδιαθρῶσαι← ... ὅτι οἱ παλαίτατοι τῶν βαρβάρων ... τούτους ... ὡς θεοὺς προσεκύνουν← καὶ ... μεταστάντας, ναοὺς →**κατασκευασάμενοι**, στήλας ... ἀφιέρουν← ... **Vb,Ptc:T2Mt.mp.Adv(ATp).N** (9,29c)

Πάντες ... καὶ τὰ μὲν πρῶτα στοιχεῖα τὰ διὰ τῶν ὄψεων, ναοὺς →**κατασκευασάμενοι**, ... ἀφιέρωσαν←, καὶ ... **Vb,Ptc:T2Mt.mp.ATp.N** (10,53)

Κρόνος ... κινδύνων ... κατειληφῶτων τὴν χώραν ... τὸν υἱὸν βωμόν τε →**κατασκευασάμενος** κατέθυσεν← **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ATp.N** (10,44c)

τὸ δὲ σύμβολον ἦν←, ἐπειδὴ Κρόνος (↓)→**κοιμόμενος** ἔβλεπεν←(↑) καὶ ... **Vb,Ptc:T1Mt.ms.ATp.N-Hip** (10,37)

Κρόνος ... κινδύνων ... κατειληφῶτων τὴν χώραν βασιλικῶ →**κοσμήσας** σχήματι τὸν υἱὸν ... κατέθυσεν← **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,44c)

[φρησι]← ... δένδρου δὲ →**λαβόμενον** τὸν Οὐσῶων καὶ ἀποκλαδεύσαντα πρῶτον τολμῆσαι← εἰς θάλατταν ... **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ATp.A** (10,10b)

Πάντες δὲ τὰς ἀφορμὰς παρὰ τοῦ Τααύτου →**λαβόντες** ἐφυσιολόγησαν← **Vb,Ptc:T2At.mp.ATp.N** (10,53)

ὁ Ἡλος ... Οὐρανὸν τὸν πατέρα ... καὶ →**λαβὼν** ὑποχείριον ἐκτέμνει← αὐτοῦ τὰ αἰδοῖα **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,29a)

Παρὰ Φοινίκων δὲ καὶ Φερεκῶδης →**λαβὼν** τὰς ἀφορμὰς ἐθεολόγησεν← περὶ τοῦ ... Ὀφωινέως θεοῦ **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,50)

ὁ Ἡλος ... Οὐρανὸν τὸν πατέρα →**λοχῆσας** ἐν τόπῳ τινὶ μεσογειῶ καὶ ... ἐκτέμνει← αὐτοῦ τὰ αἰδοῖα **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,29a)

πεπεισθαι ἡμῖν παρέστη← ..., τὴν διαφωνίαν →**ὀρῶσι** τὴν παρ’ Ἑλλήσι **Vb,Ptc:T1At.mp.ATp.D** (9,28b)

ἐάλω← δὲ ... ἡ ἐπέραστος τοῦ Οὐρανοῦ σύγκοιτος ἐγκύμων →**οὔσα** **Vb,Ptc:T1At.fs.Adv(ATp).N-COP** (10,18b)

→**Παραλαβὼν** δὲ ὁ Οὐρανὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν ἄγεται← πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν Γῆν καὶ ... **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,16)

ὁ Κρόνος δὲ →**περμῶν** τὴν οἰκουμένην Ἀθηναῖ τῆ ἑαυτοῦ θυγατρὶ δίδωσι← τῆς Ἀττικῆς τὴν βασιλείαν **Vb,Ptc:T1At.ms.Adv(ATp).N** (10,32b)

Ἀσάριτη ... →**περινοστοῦσα** δὲ τὴν οἰκουμένην εὗρεν← ἀεροπετὴ ἀστέρα
Vb,Ptc:T1At.fs.ATp.N (10,31)

οὐ γὰρ θνήσκει← ἰδίω θανάτῳ εἰ μὴ [θνήσκει←] βία τινὶ →**πληγὲν τοῦτο τὸ
 ζῶον** **Vb,Ptc:T2Pv.ns.ATp.N** (10,48a)

ὁ δὲ Οὐρανὸς ... μετὰ βίας, ὅτε καὶ →ἐβούλετο, ... καὶ →**πλησιάζων** αὐτῇ
 πάλιν ἀπηλλάσσετο← **Vb,Ptc:T1At.ms.ATp.N** (10,17)

<ὁ δὲ> ... τὸν κατ' ἀρχὰς μῦθον καὶ τὰς ἀλληγορίας ἐκποδῶν →**ποιησάμενος**,
 ἐξηγύσατο← τὴν πρόθεσιν **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ATp.N** (9,26b)

Εἷς ἄνδρας δὲ →**προελθὼν ὁ Κρόνος** Ἐρμῆ τῷ τρισμεγίστῳ συμβούλῳ ... τὸν
 πατέρα Οὐρανὸν ἀμύνεται← **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,17)

ὁ δὲ →**συμβάλων** τοῖς ἀπὸ τῶν ἀδύτων εὐρεθεῖσιν ἀποκρούφοις Ἀμμοναῖων
 ..., τὴν μάθησιν ... ἤσκησεν← **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (9,26b)

καὶ οὕτως Κρόνος τὸν Οὐρανὸν πολέμῳ →**συμβάλων** τῆς ἀρχῆς ἤλασεν← καὶ
 ... **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N** (10,18b)

Συδύκῳ δέ, τῷ λεγομένῳ δικαίῳ, **μία τῶν Τιτανίδων** →**συνελθοῦσα** γεννᾷ←
 τὸν Ἀσκληπιόν **Vb,Ptc:T2At.fs.ATp.N** (10,25)

<οὐρανίων ὑδάτων> ... καὶ ἐπειδὴ ... καὶ πάλιν ... πάντα ἐν ἀέρι τάδε τοῖσδε
 καὶ →**συνέροξαν**, βρονταὶ τε ἀπετελέσθησαν← καὶ ἀστραπαὶ
Vb,Ips:T2At.3^ap.ATp (10,4b)

καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' οὗ τὰ πάντα →**συνέστη**, παρὰ πάντων εἰδέναι← ποθῶν←
Vb,Ips:T2At.3as.ATp (9,24a)

<οὐρανίων ὑδάτων> ... καὶ ἐπειδὴ ... καὶ πάλιν →**συνήτησεν** πάντα ἐν ἀέρι
 τάδε τοῖσδε καὶ ..., βρονταὶ τε ἀπετελέσθησαν← καὶ ἀστραπαὶ
Vb,Ips:T2At.3as.ATp (10,4b)

οἱ ἀπὸ τῶν Διοσκούρων σχεδίας καὶ πλοῖα →**συνθέντες** ἐπλευσαν←
Vb,Ptc:T2At.mp.ATp.N (10,20)

ὁ δὲ τούτων πατὴρ ὁ Ὕψιστος ἐν συμβολῇ θηρίων →**τελευτήσας** ἀφιερῶθη←
Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.N (10,15c)

Οὐρανὸς ἐν φυγῇ →**τυγχάνων** θυγατέρα αὐτοῦ παρθένον Ἀσάριτην ...
 ὑποπέμπει← **Vb,Ptc:T1At.ms.ATp.N** (10,22)

Dels 57 casos, 48 porten el verb en participi, la majoria en tema d'aorist, uns quants en tema de present i un en tema de perfect. Els altres 9 van en temps de passat d'indicatiu, un en imperfect i la resta en aorist, i usen les conjuncions o expressions equivalents següents: ἐπειδὴ (4 vegades), ὅτε (3), ἕως (1) i ἀφ' οὗ (1). D'altra banda, convé comentar els casos d'**ἀναπαυόμενος**, **ἐγρηγορῶς**, **ἰπτάμενος**, **κοιμώμενος**, temporals, però en context hipotètic, equivalents, doncs, a pròtasis temporals, concretament amb matís concessiu, que acompanyen, completant-les i fent-los d'un cert contrapunt, quatre oracions causals (que més endavant comentarem). És per això que duen davant les fletxes (↓)→ i els respectius predicats causals al·ludits duen darrere les que s'hi adiuen ←(↑), per indicar la doble relació, adverbial temporal i hipotètica, la segona tanmateix més feble perquè la causal no arriba a ser l'equivalent complet d'una apòdosi. Finalment, també convé comen-

tar un cas diferent, però amb trets comparables, el cas d'ἔλων; és només temporal, però la seva principal immediata (ἐποιήσατο) —que ja hem vist com un cas d'interès entre les oracions relatives— té una relació adjectiva i alhora adversativa (bé que també més feble, perquè no arriba a haver-hi la tesi adient) amb la seva principal, la principal general aquí, que per això porta, de manera insòlita (com 10,47, p. 50 —cf. 57—), les fletxes ←(↑), respostes per les d'ἐποιήσατο, (↓)↔.

οἱ Αἰγύπτιοι ... περιφερῆ κύκλον ... χαράσσουσιν← και μέσα ... ὄφιν ἰερακόμορφον ..., τὸν μὲν κύκλον κόσμον →**μηνύοντες**, τὸν δὲ ...
Vb,Ptc:T1At.mp.ATp(AMd).N (10,51)

οἱ Αἰγύπτιοι ... περιφερῆ κύκλον ... χαράσσουσιν← και μέσα ... ὄφιν ..., τὸν μὲν ..., τὸν δὲ μέσον ὄφιν ... Ἄγαθὸν Δαίμονα →**σημαίνοντες**
Vb,Ptc:T1At.mp.ATp(AMd).N (10,51)

ἐπιχειρεῖν δὲ και ..., τὴν δὲ Γῆν ἀμύνασθαι← πολλακίς, συμμαχίαν αὐτῆ
→**συλλεξαμένην** **Vb,Ptc:T2Mt.fs.Adv(ATp/AMd).A** (10,17)

τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Ἄτλαντα →**ὑπονοήσας ὁ Κρόνος** ... εἰς βάθος γῆς ... κατέχωσεν← **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp(ACa).N** (10,20)

Es tracta de quatre casos on és possible una interpretació alternativa a la temporal, bé que aquesta és preferible: en tres casos l'alternativa és modal i en un altre és causal.

Κρόνος ... κινδύνων ἐκ πολέμου μεγίστων →**κατειληφότων** τὴν χώραν ... τὸν υἱὸν ... κατέθυσεν← **Vb,Ptc:T3At.mp.ATp.G** (10,44c)

És un primer cas de genitiu absolut temporal, peculiar perquè no és una subordinada adverbial separada, dins l'oració composta, com és el més habitual en els genitius absoluts temporals o causals. Aquí, perquè hi ha un lligam selectiu semàntic per part del seu predicat principal i perquè altrament, respecte de l'oració principal sencera, ni la complementa ben bé com un tot ni li fa de marc temporal des de fora.

[φησιν]← ... αὐχμῶν δὲ →→**γενομένων** τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν ὀρέγειν←← πρὸς τὸν ἥλιον **Vb,Ptc:T2Mt.mp.ATp.G-AAb** (10,7b)

[φησι]← ... ῥαγδαίων δὲ →→**γενομένων ὄμβρων και πνευμάτων** παρατριβέντα τὰ ... δένδρα πῦρ ἀνάψαι←← και τὴν ... ὕλην καταφλέξει←←
Vb,Ptc:T2Mt.mp.ATp.G-AAb (10,10a)

Και τοῦ ἀέρος →→**διανύσαντος**, ... ἐγένετο←← πνεύματα και νέφη και ... μέγισται καταφοραὶ και χύσεις **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.G-AAb** (10,4a)

Τούτων οὕτως →→**ἐχόντων** ὁ Σαγχουινιάθων, ἀνὴρ ..., πολυφροντιστικῶς ἐξεμάστευσεν←← τὰ Τααύτου **Vb,Ptc:T1At.np.ATp.G-AAb** (9,24a)

Χρόνον δὲ →→**προϊόντος** Οὐρανὸς ... θυγατέρα αὐτοῦ ... Ἀστάρτην μεθ' ἐτέρων ἀδελφῶν ... τὸν Κρόνον ἀνελεῖν ὑποπέμπει←← **Vb,Ptc:T1At.ms.ATp.G-AAb** (10,22)

τούτων δὲ (→)→**τελευτησάντων** τοὺς ἀπολειφθέντας φησι← ῥάβδους αὐτοῖς ἀφιερῶσαι← και ... προσκυνεῖν←(←) και ... ἐορτὰς ἄγειν←(←)
Vb,Ptc:T2At.mp.ATp.G-pAAb (10,10c)

Són, en canvi, sis genitius absoluts que, com és més usual, representen oracions adverbials subordinades separades, en aquest cas temporals. Creiem que ho són perquè responen al que hem dit anteriorment (vegeu la llista 14), especialment perquè donen el marc temporal on s'insereixen del tot les respectives oracions principals. L'última oració duu la sigla *pAAb* perquè, encara que considerem que també probablement ho és, tanmateix podria optar-se per deixar-ho en el dubte ja que pot semblar que hi hagi, almenys parcialment, una certa selecció semàntica per part del predicat principal, sobretot atès el fet que el subjecte del genitiu absolut està recollit després per un pronom en datiu (αὐτοῖς).

καὶ ἐπειδὴν τὸ ὄρισμένον μέτρον (↓)→*πληρώση*, εἰς ἑαυτὸν ἀναλίσκεται←(↑)
... <τοῦτο τὸ ζῶον> **Vb,Sjt:T2At.3as.PTp**—SEv.HIP (10,47)

És una oració diferent, ja que no és pròpiament subordinada adverbial, sinó una pròtasi temporal eventual, amb matís condicional. El verb és subjuntiu, amb valor eventual —específicament, aquí, generalitzador de present—, acompanyat d'ἄν (que, amb la conjunció ἐπειδὴ, fa ἐπειδὴν). Ara bé, no és una pròtasi plena perquè no té el contrapunt d'una autèntica apòdosi, que fos també interdependent, sinó que el contrapunt és NDP²⁶. Les fletxes expliciten la relació adverbial temporal i, alhora, la relació paral·lela hipotètica, bé que més feble.

16. Oracions dependents adverbials causals. Es tracta, en conjunt, de 31 casos, que també presentem barrejats (pels motius comentats al principi de la llista anterior): 27 casos que podem considerar més habituals, un cas amb possible doble interpretació, un altre de peculiar i dos casos adverbials separats. Com s'ha dit també allí, només destacarem en el comentari alguns punts, atesa la molt abundant informació que ja ofereixen fletxes i sigles:

Οὐ ... διεστειλάμεθα←, ἀλλὰ ... ὀνομάτων, ἅπερ οἱ Ἕλληνες →*ἀγνοήσαντες*
ἄλλως ↔ἐξεδέξαντο←, πλανηθέντες ... **Vb,Ptc:T2At.mp.ACa.N** (10,8b)

τὸ δὲ σύμβολον ἦν←, ἐπειδὴ Κρόνος ... καὶ ἐπὶ τῶν περῶν ..., ὅτι ... καὶ
(↓)→*ἰπτάμενος* →*ἀνεπαύετο*←(↑) **Vb,Ips:T1Mt.3as.ACa-HIP** (10,37)

σύντροφοι δὲ τοῖς ἐκείνων πλάσμασιν *αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν* →*γενόμεναι* καὶ ... ὡς
παρακαταθήκην φυλάσσουσιν← ... μυθοποιῶν **Vb,Ptc:T2Mt.fp.ACa.N-COP** (10,41)

ὁ Σαγγονιάθων, ἀνὴρ δὴ *πολυμαθῆς καὶ πολυπράγμων* →*γενόμενος* καὶ ...
ἐξεμάστευσεν← τὰ Τααύτου **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ACa.N-COP** (9,24a)

τὸ δὲ σύμβολον ἦν←, ἐπειδὴ Κρόνος (↓)→*κοιμώμενος* →*ἐβλεπεν*←(↑) καὶ ...
Vb,Ips:T1At.3as.ACa-HIP (10,37)

ὁ Σαγγονιάθων ... ἐξεμάστευσεν← τὰ Τααύτου, →*εἰδὼς*← ὅτι ... πρῶτος
→ἔστι Τάαυτος, ὁ τῶν γραμμάτων ... **Vb,Ptc:T3At.ms.ACa.N** (9,24b)

26. Cf. «Trets ... (II)» (1999), 36, on s'haurien de corregir les fletxes i posar-les com aquí, ja que inadvertidament, tot i considerar l'oració d'*ἀναλίσκεται* com a NDP, s'hi van posar fletxes pròpies d'una relació plena d'interdependència.

τὸ δὲ σύμβολον ἦν←, ἐπειδὴ Κρόνος ... καὶ (↓)→ἐργηγορῶς →**ἐκοιμᾶτο**←(↑)
καὶ ... **Vb,Ips:T1Mt.3as.ACa-HIP** (10,37)

οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἱερολόγων ... ἀλληγορίας δὲ καὶ μύθους →**ἐπινοήσαντες**
καὶ ... μυστήρια κατέστησαν← καὶ ... ἐπῆγον← τὸν τύφον **Vb,Ptc:T2At.
mp.ACa.N** (9,26a)

οἱ δὲ τὸν τύφον →αὔξιν ἐκ παντός →**ἐπινοοῦντες**← ταῖς αὐτῶν διαδοχαῖς
παρέδωσαν← καὶ τοῖς ἐπεισάκτοις **Vb,Ptc:T1At.mp.ACa.N** (10,39b)

Οἱ δὲ Ἕλληνες ... τὰ μὲν πρῶτα πλεῖστα ... ταῖς τε τῶν μύθων ἡδοναῖς →θέλγιν
→**ἐπινοοῦντες**← παντοίως ἐποικίλλον← **Vb,Ptc:T1At.mp.ACa.N** (10,40b)

Κρόνος δὲ υἱὸν ἔχων Σάδιδον ἰδίῳ αὐτὸν σιδήρῳ διεχρήσατο←, δι' ὑπονοίας
αὐτὸν →**ἐσημῶς** **Vb,Ptc:T3At.ms.ACa.N** (10,21)

Ὁ δὲ Δαγών, ἐπειδὴ →**εὔθρον** σῖτον καὶ ἄροτρον, ἐκλήθη← Ζεὺς Ἀρότριος
Vb,Ips:T2At.3as.ACa (10,25)

διὸ χαλεπαίνουσα ἡ Γῆ τὸν Οὐρανὸν →**ζηλοτυποῦσα** κακίξει←, ὡς καὶ ...
Vb,Ptc:T1At.fs.ACa.N (10,16)

Προδιαρθρῶσαι← ... ὅτι οἱ παλαιάτοι τῶν βαρβάρων ... εὐεργέτας τε τούτους
καὶ πολλῶν αἰτίους ἀγαθῶν →**ἠγούμενοι** ὡς θεοὺς προσεκύνουν← καὶ ...
Vb,Ptc:T1Mt.mp.ACa.N (9,29c)

τὸ δὲ σύμβολον ἦν←, ἐπειδὴ Κρόνος ... καὶ ἐπὶ τῶν πτερῶν ὁμοίως, ὅτι
(↓)→ἀναπαυόμενος →**ἵπτατο**←(↑) καὶ ... **Vb,Ips:T1Mt.3as.ACa-HIP** (10,37)

Πάντες ... καὶ τὰ μὲν πρῶτα στοιχεῖα τὰ διὰ τῶν ὄψεων ... ἀφιέρωσαν←, καὶ
τούτοις ... ἐπετέλουν← καὶ ὄργια, θεοὺς τοὺς μεγίστους →**νομίζοντες** καὶ
ἀρχηγούς τῶν ὄλων **Vb,Ptc:T1At.mp.ACa.N** (10,53)

[φησι]← ... γενομένων ὄμβρων καὶ πνευμάτων →**παραιριβέντα** τὰ ἐν τῇ Τύρῳ
δένδρα πῦρ ἀνάψαι← καὶ τὴν ... ὕλην καταφλέξει← **Vb,Ptc:T2Pv.
np.ACa.A** (10,10a)

Οὐ ... διεστειλάμεθα←, ἀλλὰ ... ὀνομάτων, ἅπερ οἱ Ἕλληνες ἀγνοήσαντες
ἄλλως ↔ἐξεδέξαντο←, →**πλανηθέντες** τῇ ἀμφιβολίᾳ τῆς μεταφράσεως
Vb,Ptc:T2Pv.mp.ACa.N (10,8b)

οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἱερολόγων ... καὶ τοῖς κοσμοκοῖς παθήμασιν συγγένειαν
→**πλασάμενοι** μυστήρια κατέστησαν← καὶ ... ἐπῆγον← τὸν τύφον
Vb,Ptc:T2Mt.mp.ACa.N (9,26a)

Ταῦθ' ἡμῖν εὐρηται← ἐπιμελῶς →εἰδέναι τὰ Φοινίκων →**ποθοῦσι**← καὶ ...
Vb,Ptc:T1At.mp.ACa.D (9,27b)

ὁ Σαγχουνιάθων ... καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' οὗ ..., παρὰ πάντων →εἰδέναι
→**ποθῶν**←, πολυφροντιστικῶς ἐξεμάστευσεν← τὰ Ταύτου **Vb,Ptc:T1At.
ms.ACa.N** (9,24a)

αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν ... καὶ **προληφθεῖσαι** πολλοῖς αἰῶσιν ὡς παρακαταθήκην
φυλάσσουσιν← ... μυθοποιίαν **Vb,Ptc:T2Pv.fr.ACa.N** (10,41)

ὁ δὲ συμβαλὼν← τοῖς ... ἀποκρύφοις ... γράμμασι →**συγκειμένοις**, ἃ δὴ οὐκ
... γνώριμα, τὴν μάθησιν ... αὐτὸς ἤσκησεν← **Vb,Ptc:T1Mt.np.ACa.D**
(9,26b)

ἦνπερ ἐδέξαντο ← μυθοποιίαν, ... ἦτις → **συνεργηθεῖσα** χρόνῳ δυσεξίτητον αὐτῆς τὴν κατοχὴν ↔ ἀπειργασται ← **Vb,Ptc:T2Pv.fs.ACa.N (10,41)**

τοῖς δὲ λοιποῖς θεοῖς [ἦν] ← δύο ἐκάστω πτερόματα ἐπὶ τῶν ὤμων, ὡς ὅτι δὴ → **συνίπταντο** τῷ Κρόνῳ. **Vb,Ips:T1Mt.3^ap.ACa (10,37)**

Οἱ δὲ Ἑλληγες εὐφυῖα πάντας → **ὑπερβαλλόμενοι** τὰ μὲν πρῶτα πλεῖστα ἐξιδιώσαντο ← **Vb,Ptc:T1Mt.mp.ACa.N (10,40b)**

διό → **χαλεπαίνουσα ἡ Γῆ** τὸν Οὐρανὸν ζηλοτυποῦσα κακίξει ←, ὡς καὶ ... **Vb,Ptc:T1At.fs.ACa.N (10,16)**

Dels 27 casos, 21 duen el verb en participi (amb el tema de present ara una mica superior en freqüència al tema d'aorist i amb dos casos on hi ha el tema de perfet) i 6 duen el verb en temps de passat d'indicatiu (5 casos d'imperfet i un d'aorist); en cinc ocasions la conjunció és ἐπειδὴ i en un, ὅτι (precedida de ὡς). D'altra banda, convé comentar ara el fet dels 4 casos de les causals (respecte d'una principal complexa) que alhora fan d'equivalent d'una ἀρδδοσι —sense acabar-ho de ser— de les seves respectives oracions temporals, les quals, en un context hipotètic, són equivalents a πρότασις temporals, amb matís concessiu. Em refereixo a les 4 causals següents: **ἀνεπαύετο, ἐβλεπεν, ἐκοιμᾶτο i ἵπτατο**. Ja n'havíem parlat en tractar anteriorment de les πρότασις temporals al·ludides ara, respectivament, ἵπτάμενος, κοιμώμενος, ἐργηγορὸς i ἀναπαυόμενος. Constatem una vegada més com les fletxes expliciten molt bé —amb la seva expressiva contraposició— especialment el doble sentit de la segona relació que aquí estem comentant —que en la llista anterior era naturalment l'única— (adverbial temporal i hipotètica —però d'una manera més feble—): ←(↑) i (↓)→.

ὁ Σαγχονιάδων ... ἐξεμάστευσεν ← τὰ Τααύτου, ... καὶ ἀπὸ τοῦδε ↔ ὥσπερ κρηπίδα → **βαλόμενος** τοῦ λόγου, ὄν ... ↔ ἐκάλεσαν Θωύθ, ... **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ACa(AMd).N (9,24b)**

Un text que ofereix una clara doble possibilitat d'interpretació: causal i modal. Potser és preferible, per context més ampli, la causal, però la modal també és molt acceptable.

Κρόνος... υἱὸν ἔχων ← μονογενῆ (ὄν διὰ τοῦτο Ἰεοῦδ ↔ ἐκάλουν ←, τοῦ μονογενοῦς οὕτως ... → **καλούμενον** παρὰ τοῖς Φοίνιξι) **Vb,Ptc:T1Pv.ms.ACa.G (10,44c)**

Un altre cas peculiar de genitiu absolut, en aquesta ocasió causal, que no arriba a ser una subordinada adverbial separada, dins l'oració composta, perquè hi ha un clar lligam de selecció semàntica per part del predicat principal.

λομοῦ δὲ → → **γενομένου** καὶ φθορᾶς τὸν ... μονογενῆ υἱὸν ὁ Κρόνος Οὐρανῷ ... ὀλοκαρποῖ ← ← καὶ τὰ αἰδοῖα περιτέμνεται ← ← **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ACa.G-AAb (10,33)**

ἀπὸ μητέρων δέ ... ἐχορημάτιζον ← ←, τῶν τότε γυναικῶν ἀνέδην → → **μυσομένων** οἷς ... **Vb,Ptc:T1Mt.fp.ACa.G-AAb (10,9b)**

Acabem les adverbials causals amb aquests dos genitius absoluts que constitueixen dues oracions subordinades adverbials separades, dins l'oració composta, també aquí sobretot, com s'ha dit en la llista anterior, perquè donen el marc, ara i aquí causal, on s'insereixen com un tot les respectives oracions principals.

17. Oracions dependents adverbials finals. Quatre oracions adverbials finals, que podem subdividir en dos grups. El primer, d'una sola oració, amb el verb en la forma finita normal, el subjuntiu. El segon, de tres oracions, amb el verb en infinitiu. No cal insistir, d'altra banda, en el que s'ha dit anteriorment, sobre la manera habitual de presentar-ho i sobre l'extraordinari valor informatiu de sigles i fletxes:

ὁ Κρόνος ... ἄπασαν τὴν Αἴγυπτον παρέδωκεν← θεῶ Τααύτω, ὅπως βασιλείων αὐτῶ →**γένηται** **Vb,Sjt:T2Mt.3as.AFn-COP** (10,38)

Oració final ben normal, amb el verb en subjuntiu, de tema d'aorist; la conjunció usada també és habitual: ὅπως.

Οὐρανὸς ... θυγατέρα αὐτοῦ παρθένον Ἀστάρτην μεθ' ἐτέρων ἀδελφῶν ..., Ἴρέας καὶ Διώνης, δόλω τὸν Κρόνον →**ἀνελεῖν** ὑποπέμπει← **Vb,Inf:T2At.-AFn** (10,22)

<τὸ ζῶον> ... οὐ μόνον ... νεάζειν↑, ἀλλὰ καὶ αὔξειν ↓→**ἐπιδέχεσθαι** μείζονα πέφυκεν← **Vb,Inf:T1Mt.-AFn-PRS.RAV** (10,47)

<τὸ ζῶον> ... οὐ μόνον τε ἐκδυόμενον τὸ γῆρας →**νεάζειν**↑, ἀλλὰ καὶ ... ↓**ἐπιδέχεσθαι** ... πέφυκεν← **Vb,Inf:T1At.-AFn-PRS.RAV** (10,47)

La primera de les tres oracions és també ben normal, amb un infinitiu de finalitat o destinació, de tema d'aorist. Les altres dues oracions també tenen una estructura semblant, ara amb un infinitiu final de tema de present, però, a més, estan relacionades mútuament entre elles per una relació interdependent adversativa, com ho indiquen les fletxes corresponents (↑ i ↓). D'altra banda, són una construcció personal, depenent del predicat principal πέφυκεν, construcció preferible en grec; ara bé, en el supòsit d'una construcció aparentment igual, però impersonal, els dos infinitius analitzats ara mateix com a finals passarien a ser els predicats d'unes oracions substantives subjecte²⁷. Naturalment, optem, com ja s'ha apuntat, per la construcció més genuïna, que s'adiu molt bé amb el context, de la construcció personal i, per tant, dels infinitius amb valor final.

18. Oracions dependents adverbials comparatives. Hi ha set oracions d'aquest tipus, dues de subordinades integrades en l'oració complexa i cinc de subordinades separades, dins l'oració composta. Donem per suposat el que hem anat dient i recordant anteriorment sobre la manera habitual de presentar les oracions i sobre la gran informació que ja tenim a l'abast amb les fletxes i les sigles que acompanyen els textos:

27. Vegeu CORS I MEYA, J., «Tipologia ...» (2001), p. 141, on ja es contempla aquesta possibilitat, però es declara preferible la construcció personal.

Οὕτως τε ἔχειν← πεπεισθαι← ἡμῖν παρέστη ὡς ἐκεῖνος →**γέγραφεν**
Vb,Ipr:T3At.3as.ACp (9,28b)

κατασκευάζεται← ὅτι ἀθάνατον εἶη← καὶ ὡς εἰς ἑαυτὸν ἀναλύεται←, ὥσπερ
 [τοῦτο] →**πρόκειται** **Vb,Ipr:T1Mt.3as.ACp** (10,48a)

Són dues oracions comparatives, una en tema de perfet i l'altra en tema de present, amb dues variants conjuntives o adverbials ben habituals: ὡς i ὥσπερ. Ambdues presenten una comparació ben plena, però que no abraça tota l'oració complexa que els fa de principal general, sinó que estableixen una comparació només des d'una part, no una comparació des de fora, total. És per això que les veiem integrades com a oracions subordinades de l'oració complexa.

αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν ... ὡς παρακαταθήκην φυλάσσουσιν←← ... μυθοποιῶν,
 καθάπερ καὶ ἀρχόμενος →→**εἶπον** **Vb,Ips:T2At.1as.ACp-AAb** (10,41)

Ταῦτα δέ ... ὑπεμνηματίσαντο←← οἱ ἑπτὰ Συδύκου παῖδες Κάβειροι καὶ ὁ
 ὄγδοος ... Ἀσκληπιός, ὡς αὐτοῖς →→**ἐνετείλατο** θεὸς **Τάαντος**
Vb,Ips:T2Mt.3as.ACp-AAb (10,38)

οἱ δὲ σύμμαχοι Ἦλου τοῦ Κρόνου Ἐλωεῖμ ἐπεκλήθησαν←←, ὡς ἂν **Κρόνιοι**
 οὔτοι →→**ῆσαν** οἱ λεγόμενοι ἐπὶ Κρόνου **Vb,Ips:T1At.3^ap.ACp-PPs.COP-AAb** (10,20)

καὶ ἐπειδὰν ..., εἰς ἑαυτὸν ἀναλίσκεται←←, ὡς ἐν ταῖς ἱεραῖς ὁμοίως αὐτὸς ὁ
Τάαντος →→**κατέταξεν** γραφαῖς **Vb,Ips:T2At.3as.ACp-AAb** (10,47)

Πάντες δὲ τὰς ἀφορμὰς παρὰ τοῦ Τααύτου λαβόντες ἐφυσιολόγησαν←←,
 ὥσπερ [τοῦτο] →→**πρόκειται** **Vb,Ipr:T1Mt.3as.ACp-AAb** (10,53)

Cinc oracions comparatives, a diferència de les dues anteriors, en paral·lel complet amb la seva principal, que és alhora la més general. S'estableix una comparació amb tota l'oració principal, des de fora. Tenim, doncs, cinc oracions subordinades adverbials separades, dins les respectives oracions compostes. Hi ha tres temes d'aorist i dos de present; a més de les variants conjuntives o adverbials vistes abans (ὡς, aquí tres vegades, i ὥσπερ), n'hi ha una altra: καθάπερ. D'altra banda, s'ha de comentar un cas de potencial de passat, no d'irreal per context, expressat per l'imperfet ῆσαν + ἂν, potencialitat de passat que també incorpora el participi adjectiu λεγόμενοι.

19. Oracions dependents adverbials modals. N'hi ha 15 casos, 12 casos que podríem qualificar de normals o senzills i tres casos amb possible doble interpretació. D'altra banda, ens remetem per darrera vegada al que ja s'ha dit anteriorment sobre la presentació habitual de les oracions i la molt abundosa informació assequible directament a través de les fletxes i sigles de cadascun dels textos oferts²⁸.

28. Pel que fa a la sigla **Adv**, cf. aquí anteriorment, a la nota 15. Pel que fa a la llista actual, s'ha de notar que no hem usat isolada la sigla **AMd**, sinó que, amb un sentit equivalent, l'hem usada com a precisió entre parèntesis de la sigla general **Adv**, tant en qualitat de precisió única com en qualitat de primera precisió, alternativa amb una altra.

- καί φησιν← Ἐπήεις →*ἀλληγοροῶν* ... κατὰ λέξιν οὕτως **Vb,Ptc:T1At.ms. Adv(AMd).N** (10,49a)
- Ταῦθ' ἠύρεθή← ἐν τῇ κοσμογονίᾳ →*γεγραμμένα* Τααύτου καὶ τοῖς ἐκείνου ὑπομνήμασιν **Vb,Ptc:T3Pv.np.Adv(AMd).N** (10,5b)
- οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐννοίας τὸν κόσμον →*γράφοντες* περιφερῆ κύκλον ἀεροειδῆ καὶ πυρωπὸν χαράσσουσιν← καὶ ... ὄφιν ἰερακόμορφον ... **Vb,Ptc:T1At.mp.Adv(AMd).N** (10,51)
- ὁ Ἐρμῆς τοῖς τοῦ Κρόνου συμμάχοις λόγους μαγείας →*διαλεχθεῖς* πόθον ἐνεποίησεν← τῆς κατὰ τοῦ Οὐρανοῦ μάχης **Vb,Ptc:T2Pv.ms.Adv(AMd).N** (10,18a)
- φησιν← ... ἔμφασιν(↔) →*διδούς*← ὁ Ἐπήεις ὅτι καὶ διάπυρόν →ἔστι διὰ τοῦ φάναι ... **Vb,Ptc:T1At.ms.Adv(AMd).N** (10,49c)
- ἐπενόησεν← ... ὄμματα τέσσαρα ..., καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων περὰ τέσσαρα, δύο μὲν ὡς →*ἰπτάμενα*, δύο δὲ ... **Vb,Ptc:T2Mt.np.Adv(AMd).A** (10,36)
- <Γένος καὶ Γενεάν> ... τοῦτον γάρ ... θεὸν ἐνόμιζον← μόνον οὐρανοῦ κύριον, Βεελσάμην →*καλοῦντες*, ὃ ... κύριος οὐρανοῦ, Ζεὺς δὲ ... **Vb,Ptc:T1At.mp.Adv(AMd).N** (10,7b)
- ἐπενόησεν← θεὸς Οὐρανοῦς βαιτύλια, λίθους ἐμψύχους →*μηχανησάμενος* **Vb,Ptc:T2Mt.ms.Adv(AMd).N** (10,23)
- θεὸς Τάαντος →*μιμησάμενος* τῶν συνόντων θεῶν ὄψεις, Κρόνου τε καὶ Δαγῶνος ..., διετύπωσεν← τοὺς ... τῶν στοιχείων χαρακτηρισ **Vb,Ptc:T2Mt.ms.Adv(AMd).N** (10,36)
- οἱ Αἰγύπτιοι ... τὸν κόσμον γράφοντες ... χαράσσουσιν← καὶ μέσα →*τεταμένον ὄφιν* ἰερακόμορφον (καὶ ... σχῆμα ὡς τὸ ... Θῆτα), τὸν μὲν ... **Vb,Ptc:T3Pv.ms.Adv(AMd).A** (10,51)
- ἐπενόησεν← ... ὄμματα τέσσαρα ..., καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων περὰ τέσσαρα, δύο μὲν ..., δύο δὲ ὡς →*ὑφειμένα* **Vb,Ptc:T3Pv.np.Adv(AMd).A** (10,36)
- ὁ Κρόνος Ἐρμῆ τῷ τρισμεγίστῳ συμβούλῳ καὶ βοηθῷ →*χρῶμενος* ←οὗτος ... γραμματεὺς← τὸν πατέρα Οὐρανόθεν ἀμύνεται← **Vb,Ptc:T1Mt.ms. Adv(AMd).N** (10,17)

Els dotze participis tenen els temes molt repartits: 5 del tema de present, 4 del tema d'aorist i 3 del tema de perfet. El valor modal és un dels sentits més generals que assumeixen els participis predicatius i ofereixen una rica varietat de matisos, com es pot comprovar en els textos. D'altra banda, convé comentar en concret el cas de *διδούς*²⁹. Participa d'una frase verbal amb ἔμφασιν, equivalent a un verb transitiu d'expressió, que aleshores podria portar com a subordinada substantiva objecte directe la completiva amb ὅτι que té a continuació; de fet, però, la completiva depèn del substantiu ἔμφασιν, com a completiva aposició. Ara bé, tanmateix sembla preferible acceptar el paper de la frase verbal, construïda al voltant de *διδούς*,

29. Cf. «Tipologia ...» (2001), 140, on ja s'analitza aquest text des de la perspectiva de l'oració completiva.

i interpretar la completiva com a objecte directe, tot i que és ben defensable també considerar la frase per separat i fer de la completiva una aposició; per donar constància d'aquesta segona opció, hi ha la presència de la fletxa (↔).

<τὸ ζῶον> ... οὐ μόνον τε →*ἐκδύμενον* τὸ γῆρας νεάζειν←, ἀλλὰ καὶ αὖξησιν ... πέφυκεν← **Vb,Ptc:T1Mt.ns.Adv(AMd/ATp).A** (10,47)

Προδιαρθρῶσαι← ... ὅτι οἱ παλαίτατοι τῶν βαρβάρων ... καὶ ταῦτα μεγάλως →*σεβόμενοι* καὶ ἑορτὰς ἔνεμον← αὐτοῖς τὰς μεγίστας Φοίνικες **Vb,Ptc:T1Mt.mp.Adv(AMd/ATp).N** (9,29c)

Ἡσίοδος οἷ τε κυκλικὸι ... Θεογονίας καὶ ... ἔπλασαν← ... οἷς →*συμπεριφερόμενοι* ↔*ἔξενίκησαν*← τὴν ἀλήθειαν **Vb,Ptc:T1Mt.mp.Adv(AMd/ACa).N** (10,40c)

Tres casos, tots participis de tema de present, en els quals és possible una opció adverbial alternativa: en dues ocasions, l'alternativa adverbial temporal i en una, l'adverbial causal. En cada cas, ambdues són ben assumibles.

Valoració final. Ha estat una anàlisi minuciosa, tant en el pla morfològic com sintàctic, de la qual, amb el triple mecanisme relativament senzill d'uns quadres, unes sigles i, finalment, unes fletxes, n'hem pogut treure el fruit que ara acabem de presentar, de posar a l'abast un coneixement exhaustiu i objectiu de la llengua de la *Història fenícia* de Filó de Biblos. Efectivament, els mitjans han resultat simples: *al principi*, uns **quadres** —per tal de centrar i visualitzar adequadament les qüestions—; *tot al llarg del treball*, unes **sigles** que abracen tots els aspectes d'un cert interès (encara que sigui mínim) morfològic i sintàctic —per tal de fer accessible simultàniament una gran quantitat d'informació amb tota la precisió possible—; i, *al final*, un reduït nombre de tipus de petites **fletxes** introduïdes a l'interior dels textos —per tal de fer ben visible panoràmicament i en el detall concret l'anàlisi sintàctica oracional. I tot això ens ha proporcionat alhora el fruit de poder aprofundir i contrastar, dins un àmbit lingüístic molt interessant i acotat, unes antigues reflexions, que no han quedat mai adormides, sobre un replantejament —particularment en grec clàssic— de les relacions oracionals (i el lloc que cadascun dels tipus d'oració ocupa dins el conjunt, atesa la mútua relació amb els altres). El fruit d'aquestes reflexions és ben constatable perquè impregna el contingut d'aquesta última secció del treball i de gran part de l'anterior (sense oblidar l'estudi complementari sobre la tipologia de completives o substantives). Pel que fa a l'altre fruit esmentat abans, del coneixement exhaustiu i objectiu de la llengua d'aquesta obra de Filó, a més de l'anàlisi detinguda realitzada que ajuda a veure'n bé l'entramat de relacions, n'hem anat comprovant constants lingüístiques i maneres de fer. Tanmateix hi ha aquí material suficient per fer-ne encara moltes síntesis, alguna de les quals pensem abordar-la de seguida que sigui possible. Ara, de moment, farem un resum esquemàtic d'alguns punts rellevants.

1. Dins un corrent clarament aticista, propi de l'època i, altrament, molt correcte, aquesta obra presenta una característica peculiar, deguda a la preparació cultural de l'autor i al seu contingut temàtic —un fenici tractant de la tradició ancestral

fenícia—: la influència dels semitismes en la llengua àtica utilitzada. Influència en un doble sentit. Primer, des de la perspectiva morfològica, amb la introducció de molts noms —com era d'esperar en un relat «històric» que és, de fet, mític— d'etimologia, autèntica o popular, semítica, alguns adaptats plenament a la morfologia de la llengua grega i altres en diversos estadis d'adaptació. En segon lloc, des de la perspectiva sintàctica, sobretot amb la introducció, a partir d'alguns dels documents que han servit de font a Filó, d'estils narratius semítics, singularment l'anomenat *estil καί*, amb una estructuració del relat a base de fragments curts, relativament contraposats i encapçalats per la conjunció copulativa (*καί*) que hi dóna nom. Remeto al tractament que s'ha donat a aquests dos temes en les seccions anteriors del treball, sobretot el tema més morfològic en la primera secció. Val a dir, però, que la influència semítica descrita, important, no deixa de ser sorprenentment poc àmplia, tant en la perspectiva morfològica, limitada al capdavant a uns quants noms propis —per nombrosos que siguin—, com en la sintàctica, limitada al que hem dit —d'altra banda probablement explicable pel fet material de la consulta directa d'una font concreta que influeix també formalment—, però que no es manifesta en altres aspectes esperables en un autor aparentment bilingüe, com podria ser entre d'altres, per exemple, algun indici convincent de l'influx de l'arrelat estat constructe semític en la relació nominal.

2. L'estil lingüístic de l'obra de Filó és molt interessant des d'una altra perspectiva, cultural, en part apuntada en l'apartat anterior. Em refereixo al fet que conté una varietat d'estils manifesta, relacionada amb els distints temes que tracta, millor dit, amb els documents o grans parts en què divideix la seva exposició, distribució selectiva d'estils que traeix la múltiple font que ha fet servir per confegir la seva pretesa traducció literal d'una única obra antiga. Faré esment, entre d'altres aspectes que s'han d'acabar d'aprofundir, a dos indicis prou manifestos. El primer és el de l'*estil καί* de què hem parlat abans: un fragment té una presència tan extraordinària d'aquesta conjunció, més del doble de la mitjana d'alguns altres llocs de l'obra que ja l'usen bastant, que, juntament amb la concurrència d'altres elements, fa entreveure que es tracta de la traducció, còpia o inspiració directa d'un document determinat sobre aquesta part de l'obra (en concret, la part titulada tradicionalment *Cosmogonia*: 9,30-10,5). El segon és la freqüència concentrada en un fragment petit d'aproximadament les tres quartes parts de les oracions completives que s'utilitzen en tota l'obra: això, junt amb altres detalls, com la presència notable (superior a la mitjana, encara que inferior al fragment de la *Cosmogonia* esmentat) de la conjunció *καί*, fan pensar en una altra inspiració concreta, que s'ha d'acabar d'analitzar, d'un document específic sobre aquesta part de l'obra a què ara ens referim (la titulada *Història de la Cultura*: 10,6-14). Remeto en aquest punt al conjunt del treball, però sobretot, especialment pel que fa al segon indici, a l'estudi complementari sobre la tipologia de les completives que, de fet, és una part més de tot el treball que presentem.
3. Davant d'una obra d'una qualitat lingüística i literària molt acceptable i de gran importància cultural —que, a més, es dóna la circumstància que és breu—,

com ho és l'obra de Filó que ens ocupa, un primer estudi com aquest voldria ser un senzill punt de partida, sobretot com a base de dades reflexiva, que pogués ajudar a dur a terme nous estudis per tal d'arribar a anàlisis més aprofundides. Tant de bo que això sigui possible! Almenys ja ha començat a donar el fruit d'engrescar paral·lelament a la revisió de la sintaxi oracional de què ja hem parlat abans.

Apèndix

Com a complement de la llista 9, publicada anteriorment³⁰, per a fer possible la localització de totes les oracions en la llista concreta on s'analitzen, s'ofereix aquí aquesta petita enumeració, primer de sis entrades que allí faltaven (una per equivocació i les altres cinc perquè, com a formes nominals, no hi havien de ser), després, de deu entrades on hi consten correccions importants que han de facilitar la localització que pretenem i, finalment, de les disset entrades que, com a correcció, inclouen la sigla *AAb/pAAb*, indicadora de subordinació adverbial separada:

ἀναγκαῖον **AdQ:NPN.ns.NDp-SbINF.PNsV** (9,29b)

ἀρχή **NCm:NPN.fs.IDp-PNsV** (10,1b)

γεγονότων **Vb,Ptc:T3At.mp.Adj.G** (10,39a)

διάφωνος **AdQ:NPN.fs.NDp-PNsV** (9,27b)

ἱεροφάντης **NCm:NPN.ms.Adj-PNsV** (10,39a)

συντεθεισα **Vb,Ptc:T2Pv.fs.NDp.N-PNsV** (9,27b)

γενόμενος **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ACs(AMd).N-COP** (10,21)

ἔξαναγκάσας **Vb,Ptc:T2At.ms.Adv(ATp).N** (10,33)

ἔχων **Vb,Ptc:T1At.ms.Adj(//ATp).N** (10,21)

ἔχων **Vb,Ptc:T1At.ms.Adj(//ATp).N** (10,44c)

κατασκευασάμενοι **Vb,Ptc:T2Mt.mp.Adv(ATp).N** (9,29c)

οὔσα **Vb,Ptc:T1At.fs.Adv(ATp).N-COP** (10,18b)

περιὼν **Vb,Ptc:T1At.ms.Adv(ATp).N** (10,32b)

πληρώση **Vb,Sjt:T2At.3^s.PTp-SEv.HIP** (10,47)

συλλεξαμένην **Vb,Ptc:T2Mt.fs.Adv(ATp/AMd).A** (10,17)

τιμωρῶν **Vb,Ptc:T1At.ms.Adv(ACs/AMd).N** (10,17)

γενομένου **Vb,Ptc:T2Mt.ms.ACa.G-AAb** (10,33)

γενομένων **Vb,Ptc:T2Mt.mp.ATp.G-AAb** (10,7b)

γενομένων **Vb,Ptc:T2Mt.mp.ATp.G-AAb** (10,10a)

διανύσαντος **Vb,Ptc:T2At.ms.ATp.G-AAb** (10,4a)

δοξεῖν **Vb,Inf:T1At.-.ACs-COP-AAb** (10,41)

30. Vegeu aquí, més a munt, la nostra nota 15.

- εἶναι* Vb,Inf:T1At.-.ACs-COP*-*pAAb* (9,29d)
εἶπον Vb,Ips:T2At.1as.ACp-*AAb* (10,41)
ἐκπεπλήχθαι Vb,Inf:T3Pv.-.ACs-*pAAb* (10,21)
ἐνετείλατο Vb,Ips:T2Mt.3as.ACp-*AAb* (10,38)
ἐχόντων Vb,Ptc:T1At.np.ATp.G-*AAb* (9,24a)
ἦσαν Vb,Ips:T1At.3^ap.ACp-PPs.COP-*AAb* (10,20)
κατέταξεν Vb,Ips:T2At.3as.ACp-*AAb* (10,47)
μισογομένων Vb,Ptc:T1Mt.fp.ACa.G-*AAb* (10,9b)
ὀνομάζειν Vb,Inf:T1At.-.ACs-*AAb* (10,15b)
προϊόντος Vb,Ptc:T1At.ms.ATp.G-*AAb* (10,22)
πρόκειται Vb,Ipr:T1Mt.3as.ACp-*AAb* (10,53)
τελευτησάντων Vb,Ptc:T2At.mp.ATp.G-*pAAb* (10,10c)